

MÜZAKERE OLARAK POLİTİKA

Hüsamettin ÇETİNKAYA

“Kanadı olmayana hadi uç demek boşunadır, dünyanın bütün teşvikleri onu yerden iki metre yükseğe kaldıramaz”

Fichte

MEDENİYET: GÜÇ KULLANAN İNSANDAN SÖZ VEREN İNSANA GEÇİŞ

Batı'nın politika ve kültür sözlüğünde yer alan en önemli sözcüklerden biri 'Türk' ya da 'Türkler'dir. Bu sözcük, geçen bin yılın çok büyük bir bölümünde fiilen, son birkaç yüzyılında da bilinçaltılarını kuşatan bir 'zor' imgesi olarak, önemli bir işlev görmüştür, görmektedir. Medeniyet ise, Batı felsefesinin neredeyse tüm büyük filozofları tarafından, istek ve ihtiyaçlarını elde etmek için zora başvuran insandan 'söz veren (anlaşma yapan) insan'a geçiş olarak tanımlanmıştır. Öte yandan tarih 'Türkler' açısından (birkaç istisna dışında) genel olarak savaş meydanında kazandıklarını 'masa başında' kaybetmesi ile şekillenmiştir. Bu da bir metafor değil, kadim zamandan bu yana defalarca denenmiş, sınanmış tarihsel bir gerçektir. Örneğin 1897 Osmanlı-Türk savaşı kazanılmış fakat Girit masa başında kaybedilmiştir. Aynı şekilde 1974 barış hareketi askeri zaferle sonuçlanmış ancak 2005'te Kıbrıs'ın masa başında kaybedilmesi noktasına gelinmiştir vb.. O zaman buradan basit bir mantıkla denebilir ki, 'Türkler' masa başında sürekli kaybettiklerine göre, medeni değiller. Yani henüz zor uygulayan (savaşçı) insandan 'söz veren insan'a geçememişlerdir. Türklerin pek de rasyonel olamamalarının handikapı budur. Öte yandan belleklerde olduğu umuduyla son beş yıla bakarsak, Batı ile sürdürülen Kıbrıs dahil neredeyse her tür müzakerede, politik, kültürel, bilimsel literatürümüze dahi geçen şey, 'Batı'nın çifte standart ya da iki yüzlü' söylem ve uygulamalarının inkar edilemez gerçekliğidir. Öyle ki, AB'li kimi yöneticilerin (Hollanda ve İsveç başbakanlarının 17 Aralık 2004 tarihli beyanları) bile kendilerini etik tutarsızlığa sürüklediğini söyledikleri kendi ikiyüzlülüklerinin, o çok övülen AB normlarını (ya da Prodi'nin ifadesiyle 'Avrupa Standart Değerleri'ni) eleğe çevirdiği ortadadır. Batılıların rasyonel davranmalarının handikapı da budur.

O zaman düşünülmesi gereken başka bir şey var; Türklerin 'söz veren insan' haline gelmeleri (ne ise oldukları hal olmaları) ile, Batılıların 'söz veren insan' haline gelmeleri (ne ise oldukları hal olmaları) arasında, akıl (logos) ve duygu (aisthesis) nosyonlarına bakış açılarının ve bunların statülerinin belirleyici olduğu bir 'doğa' farkı bulunmaktadır. Bu bugün de geçerli olan ve aralarında temelli bir zıtlık bulunan iki farklı 'söz veren insan' modu arasındaki farka tekabül eden bir olaydır. 'Türkler'in 'Batı' ile ilişkilerindeki en temel hakikat, tek bir 'unsur'la izaha indirgenemeyecek olan tam da bu 'fark', başka deyişle bu 'tinsel şekillendirici'dir. Ve bu tinsel şekillendirici sadece İslam üzerinden okunamaz. Başka bir tartışma bağlamı olsa da, şu kadarı söylenebilir ki, siyasal İslam en fazla 30-40 yıl geriye (örn. Muhammed Abduh vb.) götürülebilecek bir elit projesidir. Dolayısıyla Batı'nın Osmanlı mülkü üzerindeki 21. yüzyıl politikasının önünde yegane ciddi engelin sadece 'İslam'a indirgenmesi anlamlı olmaz. Çünkü örneğin, İran olgusunu 'Pers kültürü'nü hiçe sayarak sadece bir 'İslam' olgusu olarak okumak, ya da aynı şekilde Selçuklu ve Osmanlı'dan gelen bir kültürü de sadece 'İslam' olarak okumak anlamlı değildir. Bu kültürlerin binlerce yıllık kadim geçmişine bakıldığında İslamın görece olarak yakın geçmiş üzerinde manipülatif bir etkisi olduğu söylenebilir. Bu Batı'nın kendi tarihini son iki

bin yılla sınırlamasıyla benzer bir olgudur. Sadece İslam değil tüm inançlar ve dinlerde rasyonelite yoktur. Bu, 'söz veren insan' dünyasını *organize etme bilgi ve yeteneği* yoktur demekle aynı şeydir. Dolayısıyla Batılıların da, Türklerin de bu yetenekleri dine indirgenemez. Başka temelli saiklerin yanı sıra belki din de bir unsurdur denebilir, ama o kadar. Oysa tinsel şekillendirici, yani 'fark' dediğimiz olguyu Batı'nın karşısında gerçek bir engel olarak çıkararak şey, tersine tam da bu coğrafyanın gerçekliğidir. Coğrafya şu ya da bu tinsel şekillendirici için, ya da 'fark' için yegâne zemindir. O her tür tarihi içine alan ve okumakla bitirilmesi imkansız bir büyük 'metin'dir. Öte yandan, coğrafyadan huruç eden özgün ve özgül bir 'kendilik algısı' zemininde çoğalan bu farkı, *sadece* aidiyet ve tabiyetler üzerinden okumanın da yeterli ya da mümkün olacağını sanmıyorum. Ama kısa vadeli planlar dâhilinde karşıtı doğrudur, yani bu (batı karşısında 'bizi' var eden) farkın ortadan kaldırılması için aidiyet ve tabiyetlerin (etnisiteler, dinler ya da mezheplerin) birbirine düşürülmesi o farkı ortadan kaldırabilir, 'biz'i batı karşısında yok edebilir. Öyleyse, Batılı için münhasıran problem olan şey bizzat bu 'fark'tır ve bu da öncelikle Türkiye üzerinden (dışarıda tutulma biçimleri dahil) yürütülmesi gereken bir 'ideolojik, psikolojik ve politik savaş'a işaret eder. O zaman bugün Avrupa'nın ve ABD'nin 21. yüzyıl Doğu politikalarının daha çok, (19. yüzyıl 'Doğu Sorunu'nun replikası olarak) kimlik ve kültürel ayrılıkları destekleyen, *kurgusal etniklik* üzerinden politika yapması, hem rasyonel, hem de doğaldır. Çünkü üzerinde hala *muktedir* bir güç bulunmayan Osmanlı toprakları üzerindeki Batının (temelinde ABD'nin, İsrail merkezli federasyon modelinin bulunduğu) Genişletilmiş Orta Doğu projesi, ancak 'Türkler'in tarihsel ve 'doğal sınırları'na dek genişleyerek kendini kuracak bir politikadır. 1983 sonrası zuhur edişinden itibaren bu bölgedeki federasyon özelemleri ile ABD politikalarının (çoğu kez organik) örtüşmesi bir rastlantı değildir. Handikap; bu coğrafyayı huzurlu kılacak 'tinsel şekillendirici'nin Batılılar için keşfinin kendi kültürel körlükleri nedeniyle pek mümkün olmayışındır. Dolayısıyla güç uygulamaktan başka seçenekleri yoktur.

MÜZAKERE YÖNTEMİ, TARAFLAR VE KONUMLAR

Türkiye için Aralık 1999, yeni bin yılın ilk yüzyılında yaşayacağı tarihsel ve toplumsal kırılma noktalarına dair göstergelerin açıkça ortaya konduğu bir ay oldu. Aralık 1999'un başlarında ABD başkanı B.Clinton Türkiye'yi ziyaret etti ve TBMM'de bir konuşma yaptı. O konuşmada ana mesaj şu oldu: "*Türkiye 21. yüzyıl istikrarının ya da karışıklığının merkezidir. Bu nedenle yapacağı seçim dünyayı etkiler, bizi ilgilendirir. 21. yüzyılın şekillenmesinde Türklerin tercihi belirleyici olacaktır.*" Bu sözler o günlerde, pek anlaşılınmamış, Başkanın iltifatı kabilinden geçiştirilmişti. Oysa altı yıl sonra bugünden bakınca Clinton'un ne denli tarihsel bir gerçeğe işaret ettiği açıkça görülmektedir. ABD kendi stratejisini saptamış, 21. yüzyılı tarif etmiş, taraflarını kurmuş ve Türkiye'ye de bu taraflar arasında alacağı yer konusunda uyarısını yapmıştı. '*İstikrar ve karışıklık arasında bir tercih*' ABD tarafından Türkiye'nin önüne bir 'ev ödevi' olarak konmuştu. Türk politikacıların bu mesajı gerektiği şekilde algıladıklarına dair bir kararlılığı sergilememeleri Türkiye'ye pahalıya ödetilmiştir, ödetilmektedir.* Yine 99 Aralık'ının ilk haftasında Avrupa AGİT zirvesini toplamış, Türkiye'ye 'adaylık

* [Türkiye'nin bu tercihinin yapmakta ne denli zorlandığı ve hatta yalpaladığı 1 Mart 2003 tezkeresi ve izleyen olaylarda açıkça görülmüştür. Bu 'ev ödevi'nin anlamını AKP başbakanı ancak 9 Haziran 2005

statüsü' verilmesini önermiş ve bu öneri uyarınca 10 Aralık 1999 tarihinde toplanan Helsinki Zirvesi'nde de Türkiye'ye adaylık statüsü tanınmış ve önüne 'ev ödevi' olarak Kopenhag Kriterleri Konmuştur; İnsan Hakları, Demokratikleşme ve Serbest Piyasa Ekonomisi... Hemen ardından G7'ler genişletilmiş ve Türkiye G20'lerin içine alınmıştır. Kısaca, bir bütün olarak Batı, 21. yüzyıl stratejisini belirlemiş, Türkiye'nin yeri ve rolü konusunda bir fikir oluşturmuştur. Bu yazıda 'müzakere süreci' olarak ele alınacak kesit 1999-2002 birinci perde, 3 Kasım seçimleriyle ilgili bir aylık bir dönem (Kasım-Aralık 2002) devre arası ya da 'fuaye müzakeresi' ve 2002-2005 dönemi de ikinci perde olarak ele alınacaktır. Oyunun üçüncü ve son perdesinin 3 Ekim 2005'te başlayacağı görülmektedir. İki perde arası fuayede oynanan oyun tüm sürecin nirengi noktası olması açısından büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla oradan başlamakta yarar var. Politik olaylarla ilgili tuttuğum 'günlük'ten o günleri anlatan bir bölümü aynen aktarıyorum:

"Bugün 14 Kasım 2002. 3 Kasım seçimlerinden AKP 366 milletvekili ile birinci parti olarak çıktı. Bugün 11 gün geçti AKP'nin başbakanı henüz belli değil. T. Erdoğan, hakkındaki soruşturmalar nedeniyle milletvekili olamadı ama AKP'nin başkanı.. vs.. R. Denktaş 15 gün oluyor bir kalp ameliyatı geçirdi, Amerika'da tedavi altında, bu cumartesi (16 Kasım'da) adaya geleceği söyleniyor. Bir süredir, yani seçimden sonra AB liderleri arasında Kopenhag zirvesi sonunda Türkiye'ye müzakereler için tarih verilebileceğini söyleyenler var, İspanyol liderler, Fransız hükümet temsilcileri, Yunan başbakanı, ABD destekli İngiltere ve özellikle İtalyan Başbakanı Berlusconi. Dün Erdoğan İtalya'yı ziyaret etti, Berlusconi onu başbakan gibi karşıladı ve 'Türkiye'nin Avukatlığını yapacağım' dedi. (Aynı Berlusconi bundan tam bir yıl önce Türklere küfür ediyor, barbar diyordu ve Avrupa'nın sınırlarına dahi sokulmamaları gerektiğini söylüyordu!). T. Erdoğan bugün döndü... Fransız eski Cumhurbaşkanı Valeri Jiscar Destang (ki şu sıralar Avrupa Anayasasını hazırladığı söyleniyor) bundan üç gün önce televizyonlarda Türkiye'nin bir Asya ülkesi olduğunu Avrupa'ya alınmasının Avrupa Birliği'nin sonu demek olduğunu iddia etti. Fransız hükümeti bu görüşlere katılmadığını belirtti. İki gün önce (12 Kasım günü) BM başkanı Kofi Annan eşanlı olarak Denktaş ve Klerides'e Kıbrıs için BM'in çözüm planını verdi. Dün itibarıyla bu plan televizyonlarda tartışılmaya başladı. Planın ne getirip ne götürdüğünü şu an için anlamak mümkün değil, çünkü bilmem kaç bin sayfa eki olan bir plandan bahsediliyor. Ama esas olarak, Türklerin önemli toprak tavizini, pragmatik bir sınır düzenlemesini, yüz bin Rum'un kuzeye geçmesini ve 50 bin kadar Türk göçmenin tekrar Türkiye'ye dönüşlerini ve tabii Askerin çekilişini kabul

tarihinde idrak edebilmiş ve Bush'un Oval Ofis'inde Türkiye'nin talepleri konusunda hiçbir söz alamaması pahasına Bush'a 'Türkiye'nin Genişletilmiş Ortadoğu Projesi'ni desteklediği' sözünü vererek bu ödevin nihayet anlaşıldığını göstermiştir. Fakat tarafların her ikisi için de -ABD savunma bakanı Rumsfeld'in tezkere oylamasından bu yana hiçbir 'Türk'le görüşmemiş ve bu yoldaki talepleri sürekli reddetmiş olmasının da gösterdiği gibi- artık menzile aşılmış olduğundan ortaya çıkan sadece ironik tebessümler olmuştur. Bu noktadan sonra Türkiye'nin 'Irak politikası'nın, ABD'nin 'Irak politikası'nın bir replikasına dönmesinin önünde hiçbir engel kalmamıştır. Bunun tezahürlerini kısa süre önce Genel Kurmay Başkan H.Özkök'ün ulusal savunma konsepti yerine 'küresel savunma konsepti'nin aldığına dair tespitinden, TBMM başkanı B.Arınç'ın ulusal egemenlik yerine küresel egemenliğin aldığına dair tespitlerine dek izlemek mümkündür..]

etmesini, bunun karşısında da belirli oranlarda siyasi eşitlik hakkı kazanmasını öngören bir plan (mı?!). Bugün Rum tarafı ve Yunanistan, planı kabul ettiklerini ilan ettiler. Bugün AB siyasi komiseri H.Solana Türkiye'ye geldi, üç mesaj verdi; BM Kıbrıs (Annan) planını müzakere etmeyi kabul edin, yeni hükümet Kopenhag kriterlerinin kalan kısmını parlamentodan geçirin, Türkiye Avrupa savunma ve İşbirliği anlaşmasındaki çekincelerini kaldırarak Brüksel kararını kabul etsin 12 aralıkta müzakere takvimi vermeye hazırız, dedi.. Bunu basın toplantısında söyledi, T. Erdoğan'la görüşmesinde söyledi, Dış işleri yetkilileri ile görüşmesinde söyledi ve akşamüzeri gitti. Aynı saatlerde bizim dış işleri bakanı, yani bir hafta sonra görevi AKP'li bakana devredecek olan DSP'li bakan, (Şükrü Sina Gürel) basın önünde Kofi Annan'ın bu planı hazırlarken Rumlara sızdığını ve Yunanlılarla görüşerek hazırladığının anlaşıldığını, bu yönde bilgiler alındığını ilan etti. (Ama bunun öncesi de var: dünkü bir TV programında Ecevit, planın toprak ve göçmen meseleleri konusunda tartışmaya bile değmez olduğunu söyledi ve üstelik Denктаş'ın hasta olduğu, yeni hükümetin henüz kurulmadığı bir ortamda, karar vermemizi dört haftayla sınırlamak dedi Ecevit, hiçbir nezakete sığmaz. Zamanlama ve talep biçimi kabul edilemez dedi. Yine dün Denктаş hastaneden, bütün iyi niyetimizle inceleyeceğiz, ama dört haftada kararınızı verin gibi bir resim var ortada, bunu kabul etmemiz mümkün değil, dedi.) Ve dış işleri bakanı aynen şu cümleyi söyledi: "bu planın toprak, sınırlar ve göçmen konuları ile ilgili hususları müzakere dahi edilemez niteliktedir." Yani dedi ki, biz bunları müzakere etmeyiz. Şu televizyon iyi icat. Bu açıklamadan bir saat sonra... AB genişlemeden sorumlu komiseri Gunter Verheugen Brüksel'den bir açıklama yaptı, on gündür süren Türkiye'ye müzakere tarihi verilmelidir, Avrupa Türkiye'ye yüzünü dönmelidir vb. propagandasından sonra (tabi Yunan ve Rum tarafın planı kabul ettikleri açıklaması da var ortada) şu açıklamayı yaptı: "12 Aralık'ta Türkiye'ye müzakere tarihi veremeyiz, vermeyeceğiz. Çünkü Türkiye'de ordu siyasete hakimdir. Ne zaman ordu siyasetten çekilir ve siyasetler orduyu yönetir o zaman tarih veririz" dedi... şimdi son on gündür, BM, AB, bir sürü Avrupa ülkesi liderinin de içinde rol aldığı, T. Erdoğan'ın her gittiği Avrupa ülkesinde devlet başkanı gibi karşılanmasını da düşünerek, AKP'nin hükümeti devralma günlerini içeren bu oyun bence iki perde arası fuayede oynandı. 14 Kasım 2002)."

Bu enfes bir müzakere sahnesidir. Dahice hazırlanmış ve adım adım uygulanmıştır. Yukarıdaki sahneyi 'okumak' bugün gelinen noktaya nasıl gelindiğini anlamanın tam da temelinde yer alır. Bir müzakerede yer alan taraflar, karar vericiler, zamanın kullanımı, olmazsa olmazların ilanı, blöf, manevra, taktikler, tavizler, kulisler, koalisyonlar, üçüncü kişiye oynamalar vb. hemen hepsi şu kısacık birkaç günlük oyunda tek tek var ve uygulanmış. En temelde yer alan 'strateji' hem apaçık hem de tamamen gizli. Tabi bugünden bakınca böyle rahat konuşabiliyoruz. Örneğin, Annan planını yukarıda kabul ettiğini söyleyen Klerides bundan tam bir yıl sonra 19 Aralık 2003 tarihinde (yani Kıbrıs Rum kesimi, 'Kıbrıs Cumhuriyeti' adıyla AB'ye Nisan-2003'te tam üye olduktan sonra) şu beyanatı alenen verdi: "*Annan planını o zaman Denктаş kabul etseydi biz kabul etmeyecektik, fakat Türk tarafı masadan kaçtı dedirtmek için gereğini yaptık ve başardık. Planı zaten hazırlanırken biliyorduk*" dedi. Bu plandaki İngiliz kahramanın Sör David Hanney olduğu sonradan öğrenildi. Klerides'in 'gereğini yaptık' dediği şey rasyonel davrandık ve blöf yaptık demektir. Ama Türkler blöfü yuttuysa, Klerides'in ne suçu olabilir? O zaman şu hemen görülebilir, Rum kesimi AB üyeliğine oynamıştır ve AB üyelerinin kendisini 'çözümde' yana, Türkleri de 'çözümüzlüğün kaynağı' olarak nitelemelerini sağlamıştır,

blöfle, yalanla, önemli olan sonuçtur. Sağlamış ve AB'ye üye olmuşlardır, başarı budur. Müzakere etkinliğinin, nasıl bir etkinlik olduğuna dair, en uygun ve en iyi örneklerden biridir bu. Alınan sonuçlar tarihi oluşturur, ötesi hikâyledir. Eşanlı olarak BM'nin bir plan sunması ve bunu dört haftayla sınırlandırması da son derece ilginç ve oyunu tamamlayan bir 'zamanlama'dır. Oradaki kahraman da Alvaro De Soto'dur. Denктаş'ın reflekslerini bile ezberlemiş, yılların 'arabulucu'su. Haviye Solana teklifi AB kurumsallığı adına genişletmiş, hem Kıbrıs'ı üye yapma riskini minimize etmek üzere, kendi üyelerine dönük mesajlar vermiş, hem de Türkiye'nin önüne 'Annan Planı'nı koşul olarak koymuştur. Yıkılan Türk hükümetinin bunu reddetmesi üzerine, bu kez Gunter Verheugen, yeni gelen hükümet (AKP) için ev ödevini belirlemiştir: tarih vermeyeceğiz, önce orduyu halledin. Yani enerjinizi size müzakere tarihi vermemiz için bizi ikna etmeye harcayın, ne yapmanız gerektiğini 'anıyorsunuz'. Avrupa bu oyunu aslında giden hükümete değil, gelen AKP'ye oynamıştır. Gidenin ne yapacağını biliyordu, bildiğini yapmasını sağladı o kadar. Reddedenin eski hükümet olması AKP'ye 'reddetmek ve gitmek' ile 'kabul etmek ve gelmek' sözcüklerinin ayrılmazlığını anlatıyordu. Ecevit'in ulusalcı karakterinin böyle 'kap-kaç' şeklinde bir senaryoya evet demeyeceği çok açıktı. Denктаş'ın oyuna gelmeyeceğini en iyi bilen kişiler ise Klerides ve De Soto'ydu... Peki reddedileceği bilinerek bir teklif neden yapılır? Ve reddedilmesi için de her tür taktik neden denir? Ve bunun için özel ve sınırlı bir 'zamanlama' neden öngörülür? İşte ikinci perdenin başlangıcı dediğim olay budur. Bu fuaye oyunu Kasım 2002'de bizzat AKP için oynanmıştır. Türkiye'nin üyeliği de Kıbrıs sorunu da bu özel müzakere'nin hedefi değil, yan ürünleridir. Bu oyunun hedefi AKP'yi hazırlamak ve AKP'ye oyun alanı açmaktır. Bir müzakerenin en temel kuralı sadece kararvericiye oynamaktır. Her şey kararvericinin kararını etkilemek üzere sahnelenir. Eğer etkilenmiyorsa, o zaman müzakerenin hedefi değişir, hedef etkilenecek bir kararvericiyi getirmek üzere mevcut kararvericiyi yıkmak halini alır ve buna uygun bir müzakere oyunu sahnelenir. Ecevit hükümetinin başına gelen budur. Çünkü o bir 'partner' değil, kuşkulu bir 'karşı taraf'tı. Mesut Yılmaz'ın bir AB partneri gibi çalıştığı çok açıktır, fakat bu yetmemiştir. Bu yüzden denebilir ki AKP'nin gelişi bizzat bu ikinci perde içindir. AKP'nin en temel görevi artık, (Bu fuaye oyunuyla önüne konan amaçlara ulaşmak) 'çözumsuzlüğün kaynağı Türkiye' imajını değiştirmek, ve bunun yerine 'çözüm isteyen Türkiye' imajını yerleştirmektir. Bu bir vizyon belirlemedir. Bu vizyon AKP daha hükümeti kurarken Batı tarafından 'ödev' olarak, ('meşruiyetinin bedeli olarak) AKP'ye bizzat verilmiştir. AKP bu 'çözümçü' vizyonu kendisi bulmuş, ya da kendisi politika olarak üretmiş değildir. İkinci perde (Kasım 2002'de) açılırken oynanan oyun AKP'ye, elinde sadece bir tek müzakere stratejisi olduğu, bunun dışında hiçbir enstrümanın bulunmadığı, onun da sadece 'taviz' stratejisi olduğunu kabul ettirmeye dönük, taviz ve çözüm nosyonlarını özdeşleştiren bir oyundu. AKP'nin içerdeki ideolojik ve politik muhatabının yarattığı manzara ('çözumsuzlüğün kaynağı Türkiye' manzarası) AKP'yi çözüm için her şey noktasına götürmeliydi.. Bu fuaye müzakeresi (zaman baskısı altında müzakere) başarılı sonuç vermiş, AKP 'taraf' pozisyonundan 'partner' olma yolculuğuna çıkmayı aklına koymuştur. Bu onun optimizmiyle tamamen örtüşen bir tercihtir. Malum optimizm biraz da makulü mümkün kılmanın öteki adıdır. Öte yandan bu fuaye oyununda rol alan tüm aktörlerin üstlerine düşeni eşanlı yapmaları tam da müzakere stratejisinin nasıl içselleştirildiğine ve bir 'politika yapma biçimi' olarak yöntemselleştirildiğine ideal bir örnektir. Çok farklı insanların farklı mekan ve zaman dilimlerinde sürekli aynı hedefe atış yapmalarını başka türlü anlamak mümkün değildir. Burada

'rastlantı' sözcüğünü kullanmak, sadece saflık değil abes de olur. Teslim edilmelidir ki, 'koalisyon' tekniğinin ideal harmonisi bu müzakerede sonuç almıştır.

“ ‘EŞİT MUAMELE’Yİ TEMİN EDEMİYORUZ, AŞAMADIĞIMIZ YEGANE SORUN BU.”

Şimdi burada çok temel bir sorun hakkında bir fikrimizin olması gerekir. Eğer çağımızda liberallerin iddia ettikleri gibi, politika yerini müzakereye bırakmışsa (yani çelişki, çatışki yerini anlaşma ve konsensüse bırakmışsa) burada, gücün değil, rasyonelitenin müzakereye hakim olduğu kabulü vardır. Yani, örneğin Habermas iletişime giren tarafların 'rasyonel varlıklar' olduğunu bir öncül olarak kabul eder. Oysa sorun tam da bu öncülün 'gerçek' olmadığı ile ilgilidir. Şimdi rasyonel varlık demek, kendi adına hareket edebilen, kendine muktedir, kendi çıkarlarını dile getirebilen ve bu çıkarları doğrultusunda müzakere yürüten, yani hesabını kitabını bilen ve yapan insan demektir. Burada rasyonelliğe atfedilen zımnî öge, 'kendi çıkarı' nosyonunun mutlak olamayacağı, mutlaka 'öteki' ile birlikte bir yaşam kurulacağı, 'öteki'nin de en az kendisinin olduğu gibi bir 'çıkartı'nın olabileceğinin kabulüdür. Rasyonelliğin insana armağanı budur. Zaten medenileşme de güç kullanan insandan 'söz veren insan'a geçiş olarak tanımlandığına göre, rasyonelliğin işlevi kendiliğinden ortaya çıkar. Fakat bunun sadece bir tek koşulda mümkün olduğunun, *tarafkların eşit muhataplar olarak konuşması koşuluna bağlı olduğunun* altını çizmek şartıyla. Bu politik bir koşuldur, rasyonel bir koşul değil. Ancak böyle bir durumda müzakere sorun çözer ve tarafların her ikisi de görece kazançlı çıkar. En azından 'barış'ın anlamı zaten budur. Bu eşitlerin (eşitsizlikleri minimize edenlerin) konuşması demektir ve karşılıklı tanıma koşuluna bağlıdır. Dolayısıyla rasyonellikteki o 'ötekinin çıkartı'nı tanıma olgusu yani o zımnî öge, rasyonelin kendisinden değil, aydınlanma değerlerinden ya da kısaca şu ya da bu ahlaktan devşirilen ögedir. Yani buyruk dilinin ögesidir. Avrupa tam da bu noktada müzakerede rasyoneliteni kendi çıkarları adına yürütmek olarak anlamakta, ama 'öteki'nin çıkarlarını bir 'ahlak' sorunu olarak ele almakta ve burada da elinde sadece buyruk dili bulunmaktadır.

Bu da masaya hiçbir zaman eşitlerin oturmasını kabul etmemek demektir. Lord Curzon bunu hiçbir zaman kabul etmedi. Onun tavrı, '*ben, seninle aynı masaya oturmuş, seni dinlemek lütfunda bulunuyorum, sen kalkmış bana karşı çıkıyorsun, konuşmana izin verdim ya daha ne istiyorsun anlamıyorum*' tavrıdır. Şaka, ya da gösteriş falan değil, gerçekten anlamıyor, anlamaz da. Çünkü bu kişisel bir görüş değil bu çağlardan beri oluşan bir zengin (soylu, aydın, vb) sınıfa has 'Batılı bakışı'dır. Bu tavrı, Atina kölelerinden, Roma kölelerine, oradan çalışan köylülere, palikaryaya, son yüzyıllarda işçi sınıfına, bugün de 'yabancı'lara, 'Müslüman'lara, 'Türkler'e kısaca Batı dışı tüm halklara dek tüm 'öteki'lere yönelik, soyluların, burjuvazinin, uzmanların yani sonuçta zengin 'Batılı'nın gerçekten 'doğallaşmış ve aklılaşmış' bakışıdır. Aydınların 'halk nefreti' de bunun bir başka versiyonudur. Rasyonalizm denen şey böyle bir tutumun üstüne bina edilmiştir ve bu tutumdan ayrı düşünülemez. Dolayısıyla rasyonelitenin salt kendi çıkarını, hesaba kitaba (stratejiye) dayandırmak, dünyayı merkezine kendini koyduğu bir yerden ölçüp biçmek, bilmek ve ele geçirmek, ötekini tanımayı ise bir ahlak buyruğu olarak ele almaktır. Batı budur. Ahlak, *ötekinin çıkarlarını da en az kendi çıkarın kadar düşünmelisin*, buyruğudur. Müzakere, hem, ahlak buyruğunu karşı tarafa medeni olmanın ölçütü olarak kabul ettirme ve hem de eşanlı olarak kendinle ilgili çıkar stratejisini uygulama sanatıdır. Bu yüzden müzakere sürecinde insanlara karşı yumuşak (insancıl), sorunlara karşı sert ve çıkarıcı

(rasyonel) bakalım deriz. Ama bu sonuçta müzakerenin yapısına değil tekniğine ilişkin bir tavidir ve sorunun temeldeki (politik) çözümünü ıskalamanın, ertelemenin, iptal etmenin yöntemidir. Ahlak karşılıklı konuşma ediminde politikayı (tarafların karşılıklı eşitliğini) imkansız kılmanın aracı olarak işler. Buyruk dili yapısı gereği tarafları buyuran ve buyruğu dinleyen olarak, buyuran ve boyun eğen olarak böler. Ahlak eşitsizliği minimize etmez tam tersine maksimize eder. Bu suretle de 'öteki'ni kendi rasyonel hedefleri için araç haline çevirir. Eşitsizliği minimize eden tek seçenek politik taraflar olarak karşılıklı eşitliğin tanınmasıdır ve bu tanıma rasyonel değil, güç sahipliğine dayalı bir tanımadır. Ahlakı, gücün yerine ikame eden bugünün 'demokratik' liberal söylemleri, en yalın ifadeyle, ya ideolojik körlük içindeler ya da 'salt kendi çıkarı' adına konuşuyordur; her ikisi için de bol bol örnek var etrafımızda. Şimdi burada müzakeredeki bu ikili yapının ayırdına varmış olmalıyız. Burada, Batılılar tarafından alenen 'görmezden gelinen' ahlaki bir kriz durumu da söz konusudur. Söz veren insan moduna geçmiş, uygar, 'ilerlemiş' batılı bir insan tipi düşünelim. Önünde iki standart emir vardır: 1) kendi çıkarını rasyonel olarak koruyacaksın, 2) ötekinin çıkarını ahlaki buyruk gereği, düşünmeli ve tanımalısın. Şimdi bu durumda Batılı için, kendi çıkarını savunma oranıyla, ahlaksız olma (yani ötekini tanımama) oranı doğru orantılıdır. Çünkü, burada kendi çıkarını savundukça ahlaksız olma riski vardır. Ötekinin çıkarını tanır, ahlaklı olursa, bu kez de kendi çıkarını kaybetme riski vardır. Medeniyet tam da böyle bir ahlaki ikilemde temellenir. Böyle bir çifte standartla, Batılı 'söz veren insan', ahlaken iki yüzlü olmaya mahkum bir epistemolojiye sahiptir. Prodi'nin o çok övündüğü 'Avrupa standart değerleri' böyle bir anlayışa dayanır (Türkiye'nin masa başında kaybetmesinde bu epistemolojiye sahip olmamasının rolünü düşünmek gerekir). En mükemmel 'Batılı'ya bir örnek olsun diye, Verheugen'in Aralık 2003 KKTC seçimlerinden önce verdiği şu beyanatı hatırlayalım: "muhalafet (Talat) kazanırsa bu seçimi meşru sayar ve tanıyız, aksi halde meşru değil sayar ve tanımayız"... Bizi çok şaşırtan bu cümle, Batılı için doğal ve olağandır. Çünkü Batılının bilinçaltında bu ikiyüzlülüğün, çifte standartçılığın, 'öteki' tarafından (genel olarak) anlaşılmayacağına dair bir beklenti vardır. Bu beklentinin 'öteki'nin zekasının müsait olmadığına dair tarihöncesi (soylular için kölenin zekasının olduğunu kabul etmek gerçekten düşünülemez bir şeydir) bir önyargıya dayandığının hala geçerli olduğunu kanıtlayacak o kadar çok veri var ki. Daha geçenlerde Almanya'da bir üniversite rektörü ve uzman bilim adamı 'Türk gençleri'nin, 'Alman Gençlerine' göre %15 daha az zeki olduklarının bilimsel olarak kanıtlandığını ileri sürdü. Hatta bunu Die Welt gazetesinde günlerce ciddi ciddi savundular vb. Batılıların yaptıkları ikiyüzlülüklerin çoğu, ötekinin 'anlama kapasitesi düşük' türünden bir aşağılamada meşrulaşır. Bu gerekçenin o ikiyüzlülükten daha çok aşağılayıcı olması onları pek ilgilendirmez. Son üç yılda Türk halkına dönük sert ve aşağılayıcı üsluplarının altında tam da Anadolu insanının bir tür 'anlamazlar' kategorisi altına sokularak, 'onların anlayacağı dil' modeli budur inşasına dayandığını söylemek, abartma değil, sadece Batılıların sömürgeci davranışlarını basitçe gözlemlemiş olmak demektir. Verheugen'de örneklediğimiz çifte standartçılığın böyle 'ırkçı' bir önyargıya dayanmadığını düşünelim. O zaman Verheugen şöyle de cevap verebilir: benim rasyonel çıkarlarım bunu gerektiriyor ve zamanım kısıtlı (bir seçim dönemi daha bekleyemem) o yüzden bu seçimi daha yapılmadan böyle açıktan manipüle ediyorum ve bunu da sahip olduğum güce dayandırıyorum. Bu bir pervasızlıktır ve Verheugen açısından bunda bir sakınca yoktur. Çünkü Güç ondadır. Öte yandan sorun, onun amaçları ya da ahlaki krizinde değil, bu ahlaki düşkünlüğün Kıbrıs'taki Talat taraftarlarının ahlaki bilinçaltılarında

bir 'model' olarak yapılanmasındadır. Sorunun önemi buradadır. Tersliğe bakın ki böyle bir ahlaki krizi meşru ve geçerli kılacak güç Talat taraftarlarında yoktur, Verheugen'de vardır. Benzer bir durum Avrupalı'nın ikiyüzlülüğü meşrulaştıran söylemiyle Türk halkının da ahlaki anlayış ve davranışını şekillendirmesidir. Yoksa bugünkü toplumsal duyarsızlık ve narsist bencillik gökten bir model olarak inmedi, Batılının (genelde liberallerin) ikiyüzlü ahlak modeli sonuç aldıkça, meşrulaştıkça, gelişti ve yaygınlaştı.

Konuya bir de, konuşmanın değer yapısından değil de, rasyonalitesi açısından bakalım. Kendi çıkarını korumanın rasyonel, ötekini tanımanın ahlaki olmasına rağmen müzakerenin hala rasyonel taraflar arasında olduğu iddiası, bu kez bizzat konuşmanın rasyonalitesindeki bir boşluğun, krizin ya da açmazın varlığı nedeniyle de imkansızdır. Bu noktada konuşma arap saçına döner. Anlamak dediğimiz şeyin anlamak mı, tanımak mı, demek olduğunun birbirine karıştığı yer burasıdır. Anlamak ile kabul etmenin, tanımanın özdeşliği, dil oyunlarına içkin bir rasyonalite krizidir. 'Anladım' derken, 'tanıdım' mı diyorum? Değilse ne diyorum? Buradaki anlama sorunu aynı şeye taraflardan birinin beyaz diğerinin siyah demesi gibi bir anlama çatışması değildir. Burada her iki taraf da aynı şeye beyaz diyor. Fakat sorun her iki tarafın da beyaz dediği şeyden anladığı şeyin farklı olmasıdır. Dolayısıyla birbirlerinin söylediklerini hem anlıyorlar ve hem de aynı anda anlamıyorlar. Anlamak eşittir anlamak denklemi her halükarda imkansız bir denklemdir. Tarafların anlamalarının özdeşliğine dayalı rasyonel konuşma iddiası bir sayıtlı, bir soyutlamadır. Çünkü Rancier'in en temel vurgularından biri olan şu argüman her tür konuşmanın temelinde hep vardır. Konuşmanın rasyonalitesinden önce konuşan tarafların rasyonalitesi vardır. Yani konuşmanın içeriğinin anlaşılmasından (tanınmasından) önce konuşan tarafın anlaşılması (tanınması) vardır. Dolayısıyla konuşma hiçbir zaman (politik karşıtların konuşması dışında) eşit muhataplar (taraflar) arasında bir konuşma değildir. Konuşma tam da Aristoteles'in yaptığı ünlü ayırmadan (konuşmanın *heksisi* ve konuşmanın *aisthesis* ayırımından) bu yana, taraflardan biri konuşmanın sahibi (akıl yürüten-anlayan konuşma -*heksis*-), ve diğeri, konuşmanın farkında olan (duyan-anlayan konuşma-*aisthesis*-) şeklinde bölünmüştür. Bu bölünme konuşmanın rasyonalitesini konuşan-buyuran ve konuşan-tanıyan şeklinde bölen bir rasyonalitedir. Batılı her konuşmasında bu rasyonaliteyi (Lord Curzon örneğindeki gibi) yeniden üretir ve eşitsizliği maksimize eder. Tarafların bu, konuşmaya öncel olan kendi rasyonalitelerinin gerçekliği kabul edilmediği sürece, anlaşma mümkün değildir. Mümkün denen yerde mümkün olan sadece buyuran-kabul eden ikilisinin yeniden üretimidir. Bu da ancak partner (aynı hedefe koşanlar) iseniz kabul edilebilir, taraf (kendi politik ve ekonomik çıkarınızın emrinde) iseniz kabul edilemez bir durumdur. Birkaç örnek bu durumu daha anlaşılır kılacaktır. 9 Temmuz 2005 saat 13.00'da, NTV'de Adalet Bakanı Cemil Çiçek, kuvvetle şikayet etmektedir: *"ben anlamıyorum, bizim ülkemizde insan öldürmüş bir terörist bir Avrupa ülkesinde, diyoruz ki, bize iade edin. Hayır diyorlar sizde 'ölüm cezası var'. Ölüm cezasını anayasa değiştirerek kaldırıyoruz ve tekrar ediyoruz ya bize iade edin ya da adam gibi yargılayın. Yine hem vermiyorlar hem de yargılamıyorlar. Yani o teröristi bizim ülkemizde işlediği suç için yargılamıyorlar, bu sefer de vay efendim üzerinde yakalanan silah yarı otomatik miymiş, yok tam otomatik miymiş bunun incelemesine kalkışıyorlar.. Ben bunları anlamıyorum. Terör konusunda biz ülke olarak, millet olarak bir tarafız. Fakat onlar kendilerinde bir terör oldu mu dünyayı ayağa kaldırıyorlar, onayladığım için söylemiyorum ama bizde polis biraz heyecan gösterse, Avrupa parlamentosu ayağa kalkıyor.. İngiltere'de polis*

suçsuz yere adam öldürüyor, Başbakan çıkıp 'kaza oldu' ama 'sürecek' diyor, hiçbir Avrupa ülkesinden çıt çıkmıyor. Niye kendilerine olunca şöyle, bizde olunca böyle davranıyorlar. Niye eşit davranmıyorlar, benim bunu anlamam mümkün değil."...

Bu bizim devlet adamı düzeyinde, birinci elden bir itirafıdır... Şimdi sanırım, adalet bakanının anlamadığı 'taraf' ve 'partner' arasındaki ayrım... Bakanın vermediklerini söylediği o 'terörist' o ülkenin 'partneri', bakan ise '*karşı taraf*'. Bakan bir şeyi doğru söylüyor, diyor ki, 'sadece bu konuda (Terör konusunda) Türkiye Avrupa karşısında bir 'taraf'tır'. O zaman taraflar arası ilişkiler, politik güç ilişkileridir. Ve kuralları son derece serttir. Dolayısıyla Türkiye'nin kendisini 'partner' değil de 'taraf' olarak gördüğü tek konuda (terör) karşılaştığı muamele, '*karşı taraf*' muamelesidir, partner muamelesi değil. Bu durumda o 'terörist'i o ülkenin vermemesi çok doğaldır. Burada dostluk, vizyon beraberliği, AB ideali vb. vaadler ve masallar iş görmez. Güçlü olanın dediği olur, çünkü *taraflar* karşı karşıyadır. Öte yandan vaad ve masalların iş gördüğü yer, Avrupalının isteklerinin Türkiye tarafından karşılanması noktasındadır. Çünkü o durumda kendini Avrupa karşısında bir 'taraf' olarak değil bir 'partner' olarak gören Türkiye'dir. Üstelik bu duruma düşen de sayın bakanın kendi hükümetidir ayrı konu... Yıllar önce AB çalışmalarında çok büyük emek vermiş en önemli isimlerden biri Bülent Akarcalı'dır. AB'nin hemen tüm önemli organlarında yıllarca Türkiye adına görev yapmıştır. 19 Şubat 2000 tarihinde Kanal D'de şöyle diyor "*Türkler çok iyi niyetli, oysa karşı taraf, 'Türkler' fobisini yenmiş değil. Tarihi bir hırs içindeler. Realist olmalıyız*". Akarcalı da, benzer bir temaya değiniyor. Fakat AB sürecinin en önemli mimarlarından olan Mesut Yılmaz, 17 Aralık 2004 zirve kararlarını değerlendirdiği Haber Türk kanalının Basın Kulübü programında, bir gazetecinin " bu reformlar devlet katında nasıl geçiyor, orada mı problem var? şeklindeki bir soruyu yanıtlarken, neredeyse bilinçaltı bir konuşmayla, şöyle dedi "*Hayır, devlet katında biz her şeyi aramızda müzakere ederek anlaşıyoruz. Halledemediğimiz sorun devlet katında değil, aslında Avrupalılarla müzakerelerde de mesafe alıyoruz, ancak orada halledemediğimiz en önemli şey, "eşit muamele'yi temin edemiyoruz. Aşamadığımız yegane sorun bu"*.. Mesut Yılmaz, bu sözleriyle, Türkiye Avrupa ilişkilerinin en temel hakikatini ifade etmektedir. Trajik olan şu ki, bu hakikatin ifade edildiği saatlerde, öteki kanallarda AKP'liler ve liberal aydınlar '17 Aralık' bayramı yapmaktadırlar. Oysa bu hakikat üzerine kurulacak hiçbir konuşma (müzakere), adil ve her iki muhatabın da kazanacağı bir sonuç üretemez. Çünkü bu güçlerin diyalektiği ile ilgilidir ve doğrudan politik taraflar arası eşitlik (karşılıklı egemenler olarak tanınırlık) problemidir. Sahada çözüldükten sonra masada imzalanır. Saha, silahlı savaş sahası olduğu ölçüde ekonomik savaş sahasıdır da. İsmet paşa Lozan'da Türkiye'nin bağımsızlığını tescil ettirdik derken iki şeyden söz eder, iktisadi ve politik bağımsızlık. Ve müzakere ya da konuşmayla temin edilemeyecek yegane unsur, iktisadi ve politik bağımsızlıktır. Bunlar müzakere konusu değil güç konusudur. Bir 'taraf'ın gücü (eşit muamelenin nesnel zemini) iktisadi ve politiktir. Başka bir güç menşei yoktur. Ekonomik gücünüz yoksa silahlı gücünüzün birkaç yılda ne hale geldiğine en tipik örnek, SSCB'nin son döneminde 'Sovyet Ordu'sunun içine düştüğü durumdur. Avrupa 'müzakere' yöntemini, Türkiye'yi bizzat bu güç kaynaklarını elinden almanın bir aracı olarak kullanmakta, bu yüzden de hiçbir zaman 'eşit muamele' yapmamaktadır. 'Eşit davranmama'nın kendisi bir müzakere silahıdır çünkü. Ve bu, klasik tanımıyla 'savaşın başka araçlarla devamından' başka bir şey değildir. Dolayısıyla her eylem ve her yöntem bu eşitsizliği maksimize etmeye endekslidir. Avrupa kendi stratejisini rasyonel olarak uygular ve bize de

kendimizi onlarla eşit görmemizi sağlayacak 'ahlaki yaklaşım' kalır. **Biz onları kendimizle eşit görererek** 'eşit muamele' ye muhatap olduğumuz yanılması yaratır ve halka da böyle sunarız. Deniyor ki müzakere tarafların kendi çıkarlarını maksimize edecekleri optimum bir noktada buluşmaları yoluyla vardıkları konsensüs ya da anlaşmadır. Bu kitabı tanım, İngiltere ve Fransa arasında yapılacak bir müzakere için mümkündür, çünkü o partnerler arasında bir paylaşım müzakeresidir. Oysa Türkiye ile AB arasında bu mümkün değildir çünkü taraflar henüz partner değil, taraftırlar. Haksız da olsa 'partner'ler kendi üyelerinin çıkarını, haklı da olsa muhatap 'taraf' karşısında savunurlar. Çünkü birinci durumda vizyon ve hedef birlikteliği vardır, ikinci şık için henüz böyle bir 'birlik' yoktur. Öte yandan Türkiye gerçekte 'taraf' olduğu halde sanal olarak 'partner' *miş gibi* davranmakta, halkın da böyle davranmasını ahlak (demokrasi dini) temelinde talep etmektedir. Bu adı bir ikiyüzlülüktür. Problemin kaynağı budur. Türkiye'nin güçsüzlüğü ekonomik ve politiktir. Bu güçsüzlüğü yaratan aktörler, Türkiye'nin Batı'nın partneri olduğu izlenimi yaratarak halka güçlü olduklarını kanıtlayamazlar. Bu yanılma olur. Yalan olur ve mum gece yarısı söner. ABD'ile 'stratejik ortak' mı, 'stratejik ilişki' mi tartışmalarındaki komikliği (aslında acınası bir trajiklidir) artık kamuoyu bile algılamış durumdadır. Türkiye benzer bir sahneyi bu günlerde (Ağustos ortaları 2005) ABD ile ilişkilerde yaşamaktadır. Bu kez Irak özelinde Türkiye'nin kırmızı çizgileri vardı. Irakta bir Federasyona karşıydı, üniter bir yapı istiyordu, Kerkük'ün statüsü vardı vesaire.. Bush daha seçilmeden, Irak'ı parçalayacağını dünyaya ilan etmişti. Örneğin 21 Mayıs 2000 tarihli Milliyet'te **'Bush, Türkiye'nin başını ağrıttacak'** başlığı altında, seçim yarışındaki Bush'un, Irak'ın Toprak bütünlüğü konusunda bölge ülkelerinin tercihlerinin aksine Irak'ı parçalamayı düşündüğünü, "*ABD'nin Irak'ın kuzeyinde Kürtlere fiilen 'özerk' bir bölge kurdurduğunu, şimdi aynı şeyin güneydeki Şiiler için de başlatılması gerektiğini*" söylediği haberi yer alıyor. Bush bunu ne zaman haber veriyor? Başkan olmadan önce, daha seçim yarışı sürerken, yani 2000 yılında. Peki aynı Bush'un iktidarıyla, 'Irak'ın toprak bütünlüğü' 'müzakereleri' yürüten ve ABD'nin bu konuda 'söz verdiği'ni defalarca Türk kamuoyuna açıklayanlar kimlerdir? Türkiye'nin ne yazık ki sadece demagog olabilen politikacıları, ve şu 'meşhur' dış işleri uzmanları.. Hatta 4 Ağustos 2005'te Amerika'da Amerikalı ve Iraklılarla 'Güvenlik toplantısı' yapan ve PKK'yı ABD'ye şikayet edenler de aynı erktiler. Bugünlerde Irak anayasası hazırlanıyor ve Kürtler federasyonu garantilemiş, Kerkük'ü Kürt bölgesinin sınırları içine alma mücadelesini veriyor, Güneyde ise Şiiler Federasyon taleplerini ısrarla anayasaya sokmak istiyor. Bunlar Bush'un daha seçilmeden, 2000 yılında söylediği şeyler değil mi? Barzani ve Sistani ekibi neredeyse Bush'un beş yıl önce söylediklerini tekrarlıyor ve anayasaya koydurmaya uğraşıyorlar. Politika budur, strateji budur, müzakere budur. Ve açıkça bu sonuca ulaşmada, müzakere teknikleri (şantaj da bir tekniktir) dışında başka bir araç kullanmadan, Türkiye'yi pasifize eden, ehliyetsiz (in capacity) bırakan bu politika önünde sadece şapka çıkarılabilir. O kırmızı çizgileri olan bugün Türkiye ne yapıyor, PKK terörü ile uğraşıyor. Kim uğraştırıyor bu terörle Türkiye'yi? Ve zamanlaması neden 3 Ekim 2005'e endekli? Türkiye'nin ne kırmızı çizgilerinin ne de taleplerinin haklı falan olduğunu düşünmüyorum, örneklediğim olay, rasyonel konuşma adı altında tarafların gerçekte bir güç konuşması yaptıklarının gizlenemeyeceğidir. Ya gücünü verme, ya da konuşma.. Politik *taraflar* arasında geçerli olan budur. Stratejik ortak falan diyerek ABD'yi bir 'taraf' olmaktan çıkarmak mümkün değildir. Tersine bu, onun taraf olarak davranmasından, senin ise 'stratejik ortak vb.' laflarla kendini bağlayarak gerçek bir 'taraf' olarak davranmamandan başka sonuç vermez.

Üstelik Kürt sorunu konusunda Türkiye'nin gerekçeleri de dökülüyor: Kurulan Kürdistan'ın Türkiye için tehlike olmasının gerekçesi, Türkiye'deki Kürtler için bir model ve cazibe yaratması imiş. Platon'u hiç unutmuyorum, 'her şey kendi gücünün sonuna gider' diyordu. Yani her şey kendi kapasitesini realize eder, kapasitesinde olmayanı değil. Barzani'nin kapasitesinden maksimum bir Saddam çıkar, kürt halkının refahı ve özgürlüğü değil. Eğer bu bir cazibeyse, kürt aydınlarının (Demokratik Toplum Hareketi'nin) kendi demokrasi savunularıyla, politik tercihleri arasındaki çelişkiyi öncelikle çözmeleri gerekmez mi? Bu onların sorunu.. üstelik bir sürü olan sorunlarından en hafifi.

KADİM GERÇEK; GÜÇ

Bir müzakerede ilk ve en temel iş tarafların birbirlerinin güçleri hakkında doğru kararlar vermeleridir. Bütün oyun da aslında kimin güçlü olduğunun bilinmesinde değil (bu zaten bilinir) fakat tarafların elinde hangi güçlerin olabileceğinin, nerede güçlü olduklarının ve bunu kullanıp kullanamayacaklarının bilinmesidir. Bu anlamda, güç potansiyel değil fiili (uygulanan) kudret miktarıdır. Çünkü, potansiyel zarar veremez, fiil zarar verir. O halde gücü kullandırmamak, kullanılma olanaklarını işlemez kılmak (ABD'nin Türkiye stratejisi), hatta muhatabın tüm gücünü yok etmek (AB'nin Türkiye stratejisi), müzakerenin en meşru ve en rasyonel işleyişi gereğidir. Dolayısıyla müzakere esnasındaki enformasyon dolaşımı *neredeyse tamamen* tarafların fiili güçlerinin neler olduğuna ve bunların kullanım koşullarına dair kanıtın ya da kanaatin oluşmasını sağlayan en temel unsurdur. Buradan enformasyon-istihbarat araçlarının kullanımı ile gücün ne kadar bağlantılı olduğu hemen görülebilir. Küreselleşmenin gücünü sadece sermayeden değil, daha çok iletişim açısından, bilginin dolaşımından aldığı gerçeği de buraya tekabül eder. Demek ki günümüzde güç, sermaye ve iletişimin dolaşım ağına hükmedebilme gücüdür, diye tanımlanabilir. Yani bu aynı zamanda silah ya da devlet gücü ile birlikte, yeni bir güç motifinin yeni dönemin karakterini tayin ettiği anlamına gelir. Sermaye ve iletişimin dolaşım ağına hükmetmekle muhatabın taraf konumundan partner konumuna (eşit-denik konumdan tabi konuma) dönüştürülmesi bir ve aynı süreçtir. NATO, IMF, Dünya Bankası, DTÖ, BM, AB, vb. kuruluşların 2000'li yılların başından bu yana izledikleri politika tüm veçheleriyle bir bütün olarak Türkiye'yi 'Batı'nın partneri' olan tabi bir muhatap (ben buna postmodern sömürge diyorum) konumuna çevirme stratejisine endekslidir.

Bu öncelikle ekonomik alanda uygulanması gereken bir savaştır. Türkiye kendisi için sürdürülebilir bir ekonomik güce sahip midir? Kısaca birkaç göstergeye bakalım: 1983'te Türkiye'nin toplam (iç+dış) borcu 15 milyar dolar civarındaydı. İthal ikameli, üretmeyen bir ekonomi, üretmeden yiyen bir toplum ve 1994 krizi... Tansu hanımın 1994 krizinde dolar bir gecede 14 bin liradan 38 bin liraya çıktı.. üretmemenin nedeni rekabet gücünün yokluğuna bağlandı ve ardından Avrupa 1995'te Türkiye'ye Gümrük birliğini imzalattı. Diğer devletlerin üye olduktan sonra üstlendikleri yükümlülükleri biz, hiçbir kazanç elde etmeden üstlendik. AKP Dış ticaret bakanı Tüzmen (Mayıs 2003'te) Gümrük birliği yüzünden ticaret hacmimizin milyarlarca dolar (toplamda 86 milyar dolar) zarara uğradığını, serbest ticaret imkanlarımızın Avrupalılar tarafından sürekli ve akıl almaz bir şekilde sınırlandırıldığından şikayetçi oldu. Bunu gözden geçirelim yoksa bu krize gidiyor, uyarısını yaptı.

....1999'a gelindiğinde Türkiye'nin toplam borcu 130 milyar dolar. 1999 Aralığı'nda IMF programlarına başlama kararı veriliyor; adı 'enflasyonla mücadele programı'. IMF programı o kadar başarılı ki, bir yıl

sonra 2000 Aralık ayında bir kriz yaşıyoruz, gecelik faizler yüzde 1700'lere çıkıyor. IMF 10 milyar dolarlık kredi sözü veriyor çabuk atlatılıyor. IMF borç ödemeyi garantileyici düzenlemeleri dayatıyor, tüketimi kısıyor ve dövizde çıpa yöntemi kullanılıyor, enflasyon dizginleniyor, hatta düşme eğilimine giriyor. Ecevit hükümeti ciddi tasarruf tedbirleri uyguluyor, kamu harcamaları dizginleniyor falan... Dikkat edelim, Ecevit hükümeti (koalisyon) üretim ve istihdam tercihini olanak bulduğu yerde (ithal ikamesi baskısından kurtulabildiği yerde) bastırıyor, öte yandan IMF ithal ikameli ekonomi tercihini bastırıyor. Gazi Erçel, 2001 Haziranı'nda sona erecek ve yerine alt ve üst sınırları belli (bugün Brezilyanın kullandığı) sınırlı dalgalı kura geçilecek diyor. 130 milyar dolar borç Türkiye için 'büyük ya da geri dönüşsüz tehlike' değil. *Hala* ödenebilirliği olan bir borç. Hikaye anlatıyorum gibi gelebilir, Türkiye'nin 21. yüzyıl tarihinin kırıldığı yıl ve aylardır onlar. Program tamamen IMF'nin değildir, Koalisyonun (özellikle Gazi Erçel'in) programıdır ve IMF desteklemektedir. 2001'in Şubatı'ndayız. Hazirana üç ay kalmış. Döviz çıpası esnetilecek, hafif dalgalı kurla enflasyon ve diğer makro göstergeler düzelecek. (son iki yıla bakın 2004 ve 2005 dolar 1300-400 bandında sabittir ama adı dalgalı kurdur. Erçel'in formülü de bundan başka bir şey değildi) Bunun için Bankacılık reformu hazırlanıyor. Problem orada, görülüyor, tedavi için zamana yayılmış reform programı öngörülüyor... Fakat... İnsanlar bu program yürümez diye muazzam bir propagandaya kalkıştılar. Kimler? Bugün iktidarda olan sermaye kesimi ve onların liberal elitleri ve akademisyenleri. Hiçbirinin tercihi istihdama yönelik değil, ithal et, üret, sat kısır döngüsüyle kısa sürede vur ve kaç. Batı'nın taşeronluğuna soyunmuş bu kesim medyanın tüm olanaklarını kullanarak programın yürümeyeceğine dair muazzam bir propaganda yürüttü.. O program başarlıysaydı Türkiye'nin 'gücü' bu denli kısa sürede ve bu denli derinlemesine bağımlı kılınmazdı yorumunun da geçerlilik payı olabilir. Ve herkes dolarda kaldı, kimse TL'ye geçmedi. Ve 21 Şubat'ta kriz patlak verdi. %76'lık bir devalüasyon yaşandı. Dolarda kalanlar dolarları kadar kendilerini kurtardılar ve bir gecede zenginleştiler, ama yine de işyerlerini kaybettiler, akrabaları ve tanıdıkları başta, milyonlarca insan işini kaybetti.. küçük işletmeler çok kısa sürede kapandı, iflaslar birbirini izledi.. Krizin maliyeti 80 küsur milyar doları banka hortumlamasından kaynaklanan 100 milyar dolar civarında oldu. 2002 de AKP, hükümeti devralırken borç bir yıl önceki 130 milyar dolardan 230 milyar dolara çıkmıştı. Batının istediği oluyordu, Borç çevirmeye dayalı (borcu sürekli artıran) bir ekonomik tercih, 1995 Gümrük Birliği anlaşması ile başlatılmış ve sonuca yaklaşıyordu. Bu Türkiye'nin 'bağımlı'lığını politik alana taşımanın alt yapısıydı. Tüm bir müzakere oyunu bu alt yapı olmadan oynanamazdı.

Bugün (Ağustos 2005) borç miktarı 340 milyar dolara dayanmış durumda..Ödeme olanağı her geçen gün imkansızla yaklaşırken, 'faiz ödeme' ve 'borç çevirme' nosyonları politikanın üstünde gerçek anlamda bir 'Demokles'in kılıcı' gibi durmakta, alınan her kararı, yapılan her uygulamayı denetlemekte ve yönlendirmektedir. Bu Demokles'in kılıcı dediğim enstrümanın adı sıcak paradır ve bugün ülkede 40 milyar dolar civarında bir sıcak paranın bulunduğu ve cari açığın bununla finanse edildiği biliniyor. Merkez Bankası rezervi de 40 milyar dolar. Sıcak para giderse bu rezerv biter. 2001 krizinde rezerv 14 milyar dolardı ve sıcak para 8 milyar dolar. Sıcak paranın çıkışıyla yaşadığımız kriz ortada. Bugün bu para dışarı gidiyorum dese (on dakikalık bir telefon trafiğine bakar) Merkez bankasının elinde dolar kalmaz. Asıl kriz o zaman görülür. Türkiye ekonomisi sürdürülebilir sözleri falan bir tarafa, tam anlamıyla bıçak sırtındadır. Bu nedenle uluslararası kuruluşlardan ABD'ye dek her kim ne derse

yapmak zorundadır. Kriz korkusu her an tetikte patlaması beklenen bir silah olarak, politikayı tayin ve tespit ediyor. Türkiye'nin ekonomik güçsüzlüğü bu noktaya getirilmiş, tescillenmiş ve bunun üzerine müzakere senaryoları inşa edilmeye başlanmıştır. Aydınların genel olarak Türkiye'yi bu noktaya getiren ekonomik tercih ve aktörlerin analizine dayalı projeksiyonlar yerine, önlerine konan kurgusal etniklik politikasıyla meşgul edilmeleri ise içinde bulunduğumuz dönemin tarihsel bir trajjidir. Gelecek aydın kuşaklarının bugünün aydınlarını hayırla yad edeceklerini hiç sanmıyorum.

Ama hayır, AKP'nin (ve liberallerin) iddiası ekonominin büyüdüğü ve sürdürülebilir bir sağlığa kavuştuğu doğrultusundadır. Bunu neye dayandırıyorlar? 350 milyar dolara ulaşan toplam ticaret hacmine. Peki, 2004 cari açığı 16 milyar dolar, 2005 cari açığının şimdiden 20 milyar doları geçeceği öngörülüyor. IMF uyarıyor bu gösterge tehlikeli, kriz işaretidir dikkat edin diyor Sıcak paranın en ufak bir oynaması halinde bu cari açık Türkiye'nin elinde patlayacak bir bombadır. Oysa görüntüde Türkiye bütçesi her yıl %6.5 fazla vermektedir. Yani her sene 30-35 milyar dolar bütçe fazlası veriyoruz ve hala cari açık var, neden? Çünkü bu bütçe fazlasını borç faizi ödemede, borç çevirmede kullanıyoruz. 2004'te 40 milyar dolar faiz ödendi. 2005'te her gün yüz milyon dolar faiz ödeniyor. Rusya'nın her gün 300 milyon dolar petrol geliri var. Her gün. Bizim her gün yüz milyon dolar faiz ödememiz var, her gün. Fakat bizim ekonomimiz sürekli büyüyor. %9, ya da 10.. Son üç yılda ekonomimiz %25 büyümüş. AKP bu veriye dayalı bayram yapıyor. Fakat 2005'in büyümesinin %5'leri bulamayacağı korkusu her yeri sarmaya başladı. Sanayi üretim kapasitesinin sınırına gelmiş bulunuyor. Merkez bankası başkanı Serdengeçti 'bir yıl daha' diyor, 'bir yıl daha büyümemiz gerek, aksi halde makro büyüklüklerin sürdürülebilirliğini sağlayamayız'. Oysa özel sektör, öz kaynaklarımızla buraya kadar gelebildik, daha öteye gidemeyiz, bize kaynak bulun, diyor. Aynı şeyi IMF de söylüyor, özel sektörümüz de, borçlanın, yoksa, kriz olur!. Öte yandan toplam borcun toplam ticaret hacmine oranının %100'lere tekabül ettiğini görebiliyoruz. İşte denizin sonu bu. Sürdürülebilir ekonomi masalının sonu bu.. Bu bir IMF başarısıdır. Bir de Tunus'da böyle olmuştu. IMF programının sanırım beşinci yılında Tunus'un borcunun ticaret hacminin %109'una ulaşmasını sağlamış, 9 milyon işsiz yaratarak ekonomiyi iflas ettirmiş ve bir sömürge olarak ülkeyi Fransa'ya teslim etmişti. IMF'nin misyonu budur. Peki büyümenin istihdama yansımaları nedir? Avrupa ülkelerinde istihdam oranı %70'lerde seyrediyor. Türkiye'deki istihdam oranı %40'larda. İşsizlik resmi rakamlara göre 3 milyon civarında ve oran da %11. Gerçekte ise işsiz sayısının bir milyonu aşkın kısmı üniversite mezunu olmak üzere 7 milyon civarında.. Buna tarımdaki işsizliği ve gizli işsizliği de katarsanız rakam ikiye katlanır. Ankara Ticaret Odasının Ağustos 2005'te yayınladığı son raporda resmi işsizlerin bir milyonu, aile reisi. Bu demektir ki bir milyon aile aç. Devletin ekonomideki payına bakalım, Avrupa ülkelerinde devletin ekonomideki payı %44-56 arasında değişmektedir. Türkiye'de Devletin ekonomideki payı DİE'nin rakamına göre %26'dır. Ve Türkiye başbakanı Batı'ya verdiği sözleri 'özelleştirme' üzerinden yerine getirmenin histerisine kapılmış durumdadır. Hangi göstergeyi alsak dökülüyor, kredi kartı ve kart kredisıyla yaşamaya mahkum olan insanların bugün toplam olarak bankalara 40 katrilyon (yani 30 milyar dolar civarında) borcu var. Kredi, kartı kullanan 13 milyon kişi 30 milyar dolar borçlu.. Bunun yarıya yakını nakit kredi ve geri ödenemiyor. Ana para bir yana faizleri bile ödenemiyor. Bugün 800 bin insanın evine haciz gitmiş durumda. Ülke tüm değerleriyle, insanıyla, mal varlığıyla, gençliği ile tam anlamıyla 'talan' edilmekte ve AKP de, politika yaptığını, ülke yönettiğini zannetmektedir. Ben ekonomist değilim sadece medyada

yer alan haberleri izliyorum ve yukarıdaki fotoğraf çıkıyor ortaya. Bu fotoğrafı görmek için ille de ekonomist olmak gerekmiyor sanırım. Hatta tersine belki de ekonomist olmamak gerekiyor.

BAŞLAMADAN BİTEN MÜZAKERE: ANNAN PLANI

Şimdi 'güç' manzarası bu olunca müzakere masasında 'taviz' adı altında Batının somut politik kazanımlar elde etmesinin önünde pek bir engel kalmıyor. Nedir onun politik kazanımları? Türkiye ile politik mücadele içinde olan hiçbir ülke, toplum, ya da topluluğun 'tarihi arka planı' olmayan tek bir talebi yoktur, gösterilemez. Kıbrıs sorunu, Kürt sorunu, Ermeni sorunu, Kerkük sorunu ve Batı sorunu. Bunların hemen hepsi geçen yüzyıldan kalan sorunlardır. Bunlar Türkiye'nin Osmanlı varisi olduğu, emperyalizme karşı zafer kazanmış bir ulus-devlet olduğu gerçeği göz ardı edilerek anlaşılacak sorunlar değildir. Gerçek olan dün ve bugündür ve başka gerçek yoktur. Oysa Avrupa Türkiye'ye 'yarın' adında bir 'sanal gerçek' sunmuş ve Türkiye ne yapıyorsa 'yarın' adına yapmaya başlamıştır. Bu gerçek değildir. Bağıra bağıra söylemek gerekir bir tek gerçek vardır dün ve bugün. Yarın henüz yok. İşte Yukarıdaki ekonomik yıkımın üstüne gelen ideolojik yıkımın manivelası da budur. Bir yarın umudu. Oysa bütün ülkelerin dünü ve bugünü zorluklar, adaletsizlikler, kavgalar, ölümler ve açlıklarla yüklüdür. Dünyada suç tarihi olmayan hiçbir ülke gösterilemez, yoktur. Dolayısıyla dünyadaki bütün ülkelerin paylaştığı kaderi paylaşmış diye, Türkiye'yi 'totaliter' damgasıyla damgalayıp, mahkum edip, yok saymak, geçmişi silmek ve sadece Batı'nın sunduğu bir 'yarın'ı gerçek olarak hayal etmek ve bu hayal uğruna... Bunu aklım almıyor. Bu bir vaad... gerçek değil... Demirel'in 'vaad' politikaları nasıl elli yıl 'yalan'ı hakim kıldıysa, aynı şey. AB bugün bir 'vaad'dir. Gerçek olan, yukarıdaki ekonomik manzaradır. Gerçek olan TUSİAD üyelerinin insanlık dışı barbar ve vahşi saldırılarıdır. Ülkeyi ve tüm değerleri talan etmeleridir. Gerçek olan cebimizdeki para, refah seviyemiz, işsizliğimiz, soframızdaki besin çeşitliliği ve miktarıdır. Çocuklarımıza yapabildiğimiz yatırımdır vb..Gerçek olan işsiz insanlar, dışlananlar, terk edilenler, unutulmaların hakları ve talepleridir. Gerçek olan bir milyonu aşkın üniversite mezunu işsiz insandır. Dört tane liberal aydınının TUSİAD'dan yana konuşma özgürlüğü mücadelesini demokrasi mücadelesi yerine ikame edemeyiz. Buna hakkımız yok.

Bakın batı tavizleri nasıl alıyor: 2002 Kopenhag zirvesinde, 2004'te yazılacak raporlara göre müzakere tarihi verilebileceği kararı çıktığında, gazeteler, medya sevinç naraları atmış, Mesut Yılmaz derhal kolları sıvamış, 'demokratikleşme devleti eleştirmekle başlar' veciz sloganıyla yola çıkmış, derhal 13 maddelik bir uyum paketi hazırlamış, düşünce özgürlüğünün önündeki engelleri büyük ölçüde kaldıran bir yasa demetini meclisten geçirmişti. Son yıllarda peş peşe meclisten geçirilen reform paketleriyle Kopenhag siyasi kriterleri (yasal zeminde) iki yıl içinde fazlasıyla sağlandı. En son TCK da değiştirildi ve müzakere tarihinin önünde engel kalmadı(!). Biz böyle zannederken birden, Avrupalıların aynı Kopenhag zirvesinde Kıbrıs'ın üyeliğini de karar altına aldıklarını görüyoruz. Bu Türkiye'ye sormadan Türkiye'den alınmış en büyük tavizdir. AB aynı toplantıda resmi koşulların dışında politik bir koşul koyuyor, siz kendi yol haritanız için sevinir ve gereğini yaparken, o koşul yavaş yavaş önünüze 'politik bir gerçek' olarak geliyor. Evet AB kendi iç hukukunu çiğnemiş, sınır sorunları olan bir topluluğu, bir 'devlet' olarak içine almaya karar vermişti. Ama bu çelişki ancak Türkiye bastırdığı sürece, bastırdığı oranda bir çelişkidir. Yoksa Rasyonalitenin bir çelişkisi değildir. Rasyonalite pragmatik çalışır. Rasyonalitenin 'adil' davranmak diye bir tercihi yoktur. Sadece kazanmak diye bir hedefi vardır..

Dolayısıyla AB bir kararında kendi hukukunu uygular sınır sorunlarını hallet der, başka bir kararıyla da sınır sorunları olan bir adayı üyeliğe alır.

20 Nisan 2003 tarihli Hürriyet'in 14 sayfasında şöyle bir haber: "Rum 'Mahi' gazetesinin haberine göre, Simitis, Lefkoşa'nın Rum kesiminde bulunan Hilton Oteli önünde önceki gece kendisine gösterilen coşku karşısında 'Enosis'i Başardık' dedi. Gazeteye göre Simitis, "AB dönem başkanı olarak" düştüğü hatayı fark edince, 'Enosis'i başardık' yönündeki sözlerini 'AB üyeliğini başardık' diye düzeltti" Hüseyin Alkan-Nur Batur/Lefkoşa." Avrupa Annan planıyla çözüm arandığı ve adadaki her iki tarafın da kabul etmesi halinde çözüme ulaşılacağı söylenen bir süreçte, Annan planını kabul etse de etmese de Rumları adayı temsilen AB'ye alacağız demiştir ve almıştır. Tavır Pervasızlık tavrıdır. Türk tarafı bu durumda haklı bir pozisyona geçip, AB'ye bugüne kadarki iç hukukunu örnek gösterebilecek, Londra ve Zürih anlaşmaları ile kabul edilmiş bulunan adanın hukuksal yapısını bozduğunu söyleyebilecek bir pozisyon kazanmıştır. Ciddi bir karşı duruşla, Rumların AB üyeliğinin iptali dahil, kuzey için önemli tavizler ve kazanımlar elde edilebilecek bir pozisyon kazanmıştır. Bir müzakere sürecinde kolay kolay ele geçirilemeyen haklı ve sonuç alıcı bir pozisyon budur. İzolasyonların belki önemli bir bölümünü bu aşamada kaldırmak mümkün olabilirdi. Yani böyle bir pozisyon Batılıların eline geçtiğinde bunu yaparlardı demek istiyorum. Çünkü rasyonel davranmanın gereği budur. Türk tarafı (AKP) bunu kullanabilmiş midir? Trajik. Tüm Avrupa-Türkiye müzakere sürecinin tamamı için bir kırılma noktasıdır bu. Tek bir itiraz, Avrupa'nın kendi imzaladığı hukuk metinlerini ihlal etmesinden, AB'nin gayri meşruiyetine kadar ileri sürülebilecek onlarca itirazdan bir tanesi bile ileri sürülmemiş, GKRY'nin Kıbrıs olarak üyeliği karşısında tek bir taviz bile koparılamamıştır. En azından bunu bir 'koz' olarak (ben de şu, şu isteklerinizi yerine getirmem kozu olarak) kullanmayı bile düşünmemiş ve becerememiştir. Türk dış işlerinin son 80 yılda elde ettiği en hazin sonuç budur. İnsan Fatin Rüştü'leri, Turan Güneş'leri, İhsan Sabri Çağlayan'ı (bile) hatırlayınca, Abdullah Gül'e bakıp gülsün mü ağlasın mı bilemiyor.. 'Nasıl olur' sorusunun yanıtı nedir? Örneğin Tayip Erdoğan'ın daha on günlük bir başbakan olması bir yanıt olabilir mi? (AB'nin 'zaman'ı bir müzakere taktiği olarak kullanmasının en çarpıcı örneklerinden biri daha) ve başbakan oluşundaki meşruiyet sorununu aşmasında Avrupa'nın rolü, ciddi bir soru konusu olabilir mi? AKP kendisine önce dışarıda ve dolayısıyla içerde meşruiyet bahşeden Avrupa'ya olan 'diyet' borcunu Kıbrıs'ın üyeliğine sessiz kalarak ödemiştir. Ama bu sessizlik KKTC'nin sonunu getirecek, onu bir 'cemaat'e çevirecek sürecin de ilk adımı olmuştur. Kıbrıs'ın AB'ye üye yapıldığı haftada ve izleyen üç beş günlük süre içinde (2003 Nisan sonu Mayıs başı) olanlar şunlardır: Kıbrıs'ın üyeliğinin ertesi günü AB genişleme komiserliği (Verheugen) 'Türkiye'nin AB'ye girmesi için 'Kemalizm'den vazgeçmesi gerekir' diye bir beyanda bulundu. Türkiye'de gündem birden değişti. AB Türkiye'nin ulusal egemenliğine saldırıyor söylemi ortalığı karıştırdı. Verheugen çok akıllıydı, Kıbrıs'da Türklerin egemenliğinin elinden alınmasına karşı çıkması gereken Türkler şimdi Türkiye'nin egemenliğini koruma psikolojisine girmişlerdi. Baktılar bu blöf işe yarıyor, Mayısın ilk günlerinde Avrupa parlamentosu Türkiye'nin 'ulusal program'ı ile ilgili incelemesini bitirdi ve yayınlayacağı raporda 'Türkiye'nin AB'ye girmesi için Kemalizm'den vazgeçmesi gerektiği' kararını verdi. Fakat bunun rapora yazılması Türk dış işleri ve politikacılarının girişimleriyle önlendi!. Üstelik AKP de kamu oyu nezdinde itibar kazandı. (olay görülüyor mu? Müzakere budur, asıl suçluyu kahramana çeviren bir başarı) Ne yaptı Avrupa? Türkiye'nin müzakere enerjisini Kıbrıs'ın üyeliği karşısında taviz koparmaya

harcayacağı yerde, kendini savunma zorunda bırakarak, enerjisini ve kamuoyunun dikkatini o yönde tükettirdi. Müzakere budur. Aynı günlerde, eşanlı olarak ABD savunma ve Dış işleri bakan yardımcılarını ayrı ayrı ve çok sert ifadelerle "Türkiye'nin Irak savaşı esnasında 'hata yaptığını kabullenmesi halinde ilişkimiz sürer, aksi halde işimiz zor, Türkiye özür dilesin.' Türünden uluslararası diplomatik nezaket ve terbiye kurallarını hiçe sayarak hakaret ettiler. Hükümet sustu. Liberal basın sustu. Halk bir kez daha aşağılanmışlık ve suçluluk duygusu yaşadı. Berekat Cumhurbaşkanı "iki bağımsız ülkenin her konuda aynı düşünmeleri gerekir diye bir usul yoktur" şeklinde bir yanıt verdi de, insanlar biraz kendine gelebildi. Bu hafta içinde ne olmuştu? Rumlar Kıbrıs'ı temsilen AB'ye üye yapılmışlardı. Türkiye'nin buna tepkisi ne oldu? Kendini savunmak zorunda bırakıldı ve asıl sorumlu AKP neredeyse itibar kazandı. Komik değil mi? Müzakere budur. Akılcılık budur. Müzakerede koalisyon ve blöfler böyle kullanılır.

Aynı yılın sonlarında. 14 Aralık 2003 Brüksel zirvesinde bir Strateji belgesi yayınlandı. Malum laflar, Kopenhag siyasi kriterleri iyi gidiyor aman devam, Kıbrıs'ta Annan planını kabul edin, seçimlerde Talat kazansın falan filan. Belge Türkiye'de büyük bir memnuniyet yarattı. Kıbrıs 19 Aralık 2003 seçimlerine o denli endekslenmiş ki, heyecan dorukta bu strateji belgesi gündeme bile gelmiyor. O tantana içinde bu belgeyi Dış İşleri bakanı Abdullah Gül imzalıyor. Belgenin 32. sayfa 8. paragrafında iki şeyi kabul ediyor Türkiye; 1) KKTC ile yapılmış olan Gümrük birliği anlaşması yürürlüğe girmeyecektir. 2) AB Güvenlik örgütünün NATO bölgesinde yapacağı hareketlerin karar mekanizmasında Türkler yer almayacaktır. Hatırlarsak, AKP iktidara geldiği hafta H.Solana'nın telefonlarından biri de buydu. Üstelik 2000'in kasım aralık aylarındaki fırtınayı hatırlayalım. Türk Silahlı Kuvvetleri ayağa kalkmış, Avrupa Ordusu NATO bölgesinde hareket yapar ve NATO'nun imkanlarını kullanırsa karar sürecinde TSK de bulunmalıdır, iddiasında.. Avrupa Hayır diyor. NATO bölgesinde hareket yaparsam NATO'nun ve NATO üyesi olarak Türkiye'nin imkanlarını kullanacağım ama Türkiye bunun karar sürecinde katılamaz. Amerika NATO imkanlarını kullanamazsın diyor vesaire, ortalık toz duman. İsmail Cem NATO toplantısında Türk tezlerini net olarak koyuyor ve dönüyor. Karar sürecinde Türkiye yer almazsa veto hakkını kullanır ve bu suretle Avrupa Ordusunun NATO imkanlarını kullanmasını önler. Bu Türkiye'nin elinde, sıkı bir 'koz'dur. Bush seçiliyor, olayın rengi değişiyor. Bush'un adamları, Avrupalılara, sıkıyorsa kendi silahlarınızı kendiniz yapın, benim silahımla kabadayılık yapmaya kalkmayın türünden beyanlar, Avrupa tırsıyor ve olay buzdolabına giriyor. Ama Avrupa NATO imkanlarına dayalı bir ordu projesini de bir müzakere meselesine, en iyi bildiği işe çeviriyor. İşte bu noktada işe yarayacak olan Türkiye'nin elindeki 'koz' (bu İsmail Cem ve hükümetinin kazandığı bir 'koz'du), strateji belgesinin 32. sayfasında sessiz sedasız elinden alınıyor.. Kim veriyor? Abdullah Gül.. Neden? Mazeretleri kalmayın. Karşılığında bir şey aldınız mı? Hayır.. bu müzakere değildir, teslimiyettir. Peki Kıbrıs'la yapılan Gümrük birliği anlaşmasının yürürlüğe girmeyeceğini neden kabul ediyorsunuz? Çünkü bu da bir 'koz' ve ancak karşılığında ciddi bir şey alırsan belki vermeyi düşünebileceğin çok ciddi bir koz.. Hayır Abdullah Gül ilginç bir biçimde onu da veriyor. 'Ellerinde mazeret bırakmayalım'. Mazeretleri kalmayın da şu iş bir şekilde bitsin artık. Bitenin KKTC olduğunu görmeleri ne zaman mümkün olur?... Sanayi atıkları bahçesindeki kiraz ağaçlarını öldürmeden, bitkileri mahvetmeden çevre kirliliğinin varlığına inanmayan çiftçi misali.. İlle kiraz ağaçları ölecek, onlar ölmeden o çiftçi için sanayi atıklarının tehlikesi diye bir şey yok. AKP için egemenlik ancak

kaybedildiğinde gerçekliği anlaşılabilir bir husustur. Abdullah Gül'e sormak lazım, KKTC ile Gümrük birliği anlaşmasını uygulamama karşılığında ne aldınız? Kıbrıs'ın işine yarayacak ne aldınız? Hiç. Sadece verdim, mazeretlerini azalttım. Aynı Abdullah Gül, 2005 Haziran sonuydu İngiltere'ye dört günlük bir ziyaret yaptı ve İngiliz 'dostlar'ıyla, Güney Kıbrıs Ankara anlaşması gümrük birliğine nasıl dahil edeceğini kararlaştırdı ve Ağustos 2005'te de, Güney Kıbrıs ile gümrük birliği anlaşması imzaladı. Yani Abdullah Gül (Türkiye) açık ve net olarak şunu yaptı. GKRY ile gümrük birliği anlaşması imzaladı ve KKTC ile olan Gümrük birliği anlaşmasını iptal etti. Peki Kuzey şimdi nasıl ekonomik ve ticari faaliyette bulunacak? Türkiye'ye ya da başka yere mallarını nereden gönderecek, Güney üzerinden... Peki Türkiye KKTC'ye malları nereden ve nasıl sokacak Güney üzerinden.. Neden çünkü GKRY ile imzalanan gümrük birliği anlaşması malların transferinden, hangi gümrük tarifelerinin uygulanacağına kadar her şeyi, ama her tür işleyişi 'Brüksel'de masa başında karara bağlıyor. Brüksel'de Türkiye ya da KKTC var mı? Yok. Rumlar var. Buyrun, KKTC Rumların onaylamadığı bir şeyi mümkünse yapsın... Bu tamamen imkânsızdır ve KKTC'nin varlığına de facto son veren bir uygulamadır. Rumlar'dan izin almadan adaya seyahatin bile yapılamayacağı günler uzak değildir. Zaten mevcut CTP hükümeti de Türkleri adaya sokmamanın her türlü planını yapmakta, 'Kıbrıslılık' diye bir ucubeyi Türklerin karşısına kimlik olarak çıkarmaktadır. Rumların böyle bir tercihi var mı? Yok. vb.. Bir yandan içerdeki düşmanın (Amerikan ve İngiliz işbirlikçisi liberaller ve Kıbrıs Ticaret Odası) öte yandan dış düşmanın (AB ve Rumlar) saldırıları karşısında, AKP'nin Kıbrıs Türkleri için uygun gördüğü elbise eski 'cemaat' statüsüdür. Kıbrıs Türkleri bunu nasıl hazmedecekler bilmiyorum ama gerçek bu. Batılılar açısından söylüyorum: Müzakere böyle yapılır. Abdullah Gül'e de, mazeretleri kalmasın diye her yere imza atmanın 'zafer'i kalır. Açık ve net, Rumların bu başarıları alkışlanacak bir başarıdır. Çünkü müzakereyi bir ahlak ya da beklenti üzerinden değil gerçekler, politik çıkarlar ve peşin kazanımlar temelinde yürütmektedirler. Papadopoulos bu çizgide yürüyerek, Türkiye'ye kendisini Kıbrıs olarak resmen tanıttırmayı başaracaktır. Zaten Talat'ı değil doğrudan Erdoğan'ı muhatap alması ve bunda da başarılı olması (Rusya gezisindeki görüşme, GKRY parlamenterlerinin Ankara'ya daveti vb.) tipik bir başarı ve zımnen de kendini tanıttırmadır. Bunlar uluslararası camianın tanımam dediği noktada AKP'nin önüne koyacağı ciddi de facto kanıtlardır.

Aynı süreç eşanlı olarak Annan Planı'nın tartışıldığı dönem boyunca işler. Plana hayır diyenler (özellikle Denктаş) medya yoluyla hemen her gün linç edilmektedir. Plana ciddi olarak karşı olan iki kişi vardır Denктаş ve Papadopoulos. Küreselleşmenin ulus-devlet vizyonu nedir? Güvenlik ve maliyeye indirgenmiş bir devlet. Yani çok uluslu şirketlerin partneri bir yapı. Annan planı Ada için böyle bir yapıyı öngörmenin en ideal metinlerinden biridir. Annan planına bakıyoruz, Güvenlik: Türk ordusu zamanla adayı boşaltıyor, Yunan ordusu boşaltıyor, Rum milli muhafız ordusu lağvediliyor, yerine 'güçlendirilmiş' bir BM barış gücü geliyor. Komutanı İngiliz ve ABD'li. Ne oluyor; adanın silahlı gücü çok uluslu gücün eline geçiyor. Maliye: Birleşik ada devletinin Merkez Bankasının başına yedi kişilik bir "yabancı uzman heyet" getiriliyor. Kim bunlar? IMF ve DB görevlileri. Ne oluyor; adadaki sermaye hareketlerinin kontrolü çok uluslu gücün eline geçiyor. Wolfowitz'in önceki ve şimdiki görevlerini anımsayalım. Bu demektir ki adayı 'uluslar arası topluluk' devralıyor. Yani şu anda var olan iki ayrı egemenlik birleştiriliyor ve eşanlı olarak da her iki kesimden de alınarak uluslararası topluluğa devrediliyor. Kim bu uluslararası topluluk? ABD (Wolfowitz) ve İngiltere (David Hanney). Denктаş ve

Papadopoulos neye karşı çıkıyorlar? Egemenliklerinin ellerinden alınmasına. Her ikisi de oyunun farkındadır Asıl ilhak budur. Ada uluslararası güç tarafından ilhak edilmektedir. Annan Planı bu ilhakın planıdır. AB'nin Kıbrıs'ı bir bütün olarak üye yapmasının altında, Annan Planı'yla öngörülen egemenliğin Uluslar arası kuruluşlara (yani ABD ve İngiltere'ye) devrini engelleme saiki belirleyici olmuştur. İngiltere her durumda kârlıdır, Kıbrıs AB'nin de olsa, ABD'nin de olsa İngiltere kazanmaktadır. Müzakerenin mucidi oyunu iyi kurmuştur. 24 Nisan 2004 referandum öncesi günlerde Türkiye ve KKTC üzerindeki baskı her türlü müzakere ölçüsünün üzerindedir. Fakat Güney artık rahattır. Zaten hedefine (AB üyeliğine) ulaştığı için, sadece adayı ABD'ye kaptırmamanın peşindedir. [Referandum sürecinde Papadopoulos'un yürüttüğü strateji Türklere endeksli değil, ABD'ye endeksli bir stratejidir ve Fransa ile Rusya tarafından sıkı biçimde desteklenmiştir. Türklerin teslimiyetçiliği ise malum İngiltere ve ABD projesidir. Oysa İngiltere ve ABD'de Papadopoulos'a (ve dolayısıyla Fransa ve Rusya'ya) karşı Türkleri (onların siyasi eşitlik taleplerini) bir koz olarak kullanmış, bunu adayı ele geçirmek için yapmışlardır. Türkler her halükarda her iki taraf için de bir aksesuar olmuştur. Bu nedenle Türkler 'evet' dedikten sonraki dönemde herkes kendi işine rahatlıkla dönmüş, Türkler kendi aymazlıklarıyla başbaşa kalmışlardır.] Bu yüzden Papadopoulos BM'den (AKEL üzerinden) planın işleyişi ile ilgili garantiler ister. Annan Güvenlik Konseyine bir karar teklifi sunar, sadece AKEL'i ikna etmek üzere. Bu konsey kararında Planın uygulaması için, yani kuzeye geçecek 100 bin Rum'un yerleşimi ve 50 bin Türk'ün geri gönderilmesi BM barış gücünün denetiminde olacak, TSK bir yerden bir yere gidebilmek için mutlaka Barış Gücünden izin alacak, ayrıca paylarına düşen devlet kurumlarını Rumlar Türklere değil BM memurlarına devredecek. Bunun için iki bin civarında bir BM görevlisi adada görev yapacak vb.. Tayip Erdoğan Planın kabul edilmesi için her türlü desteği açıktan vermektedir. Denktaş şunu sormaktadır, bu 50 bin Türk Kıbrıs vatandaşı mı, değil mi? Bunların vatandaşlığı kalıcı olarak kabul edilsin. Abdullah Gül evet diyor bu 50 bin Türk'ün vatandaşlığını kabul ettirdik. Planda bu var. Ertesi gün 20 Nisan'da Werhogen AB parlamentosuna açıklama yapıyor; 'Kalıcı deregasyon (50 bin Türk'ün vatandaşlığı kalıcıdır) yok, bunu reddettik, bu bir başarıdır' diyor. Plana bakıyorsunuz bu elli bin Türk için 'vatandaş adayı' ifadesi var. Vatandaşlıklarına Rumlar itiraz ettiğinde mahkemeye gidiliyor. Plandaki mahkeme yapısında iki Türk hakim iki de Rum hakim var. Bunlar anlaşamadığında iki tane de 'yabancı hakim' var onların kararı geçerli olacak. Yani bu 50 bin insanın vatandaşlıkları bu iki yabancı hakim 'kararına' terk edilmiş. Peki geri dönseler bile, bu insanların, iş bulmaları, bıraktıkları mal, mülk, iş ve aşlarının karşılığı verilecek mi? Hiçbir yerden cevap yok. Sadece Avrupa'da 'd'onör'ler toplantısı yapılıyor geri dönecek göçmenler için bağışçı ülkeler!. Ukalalığa, kibir ve küstahlığa dayansanız bile, öğreniyorsunuz ki bu bağışçılar vaad ettikleri parayı sonradan vermek zorunda değillermiş. Yani nereden bakarsanız bakın 50 bin Türk adadan 'sürülüyor'. Öte yandan Karpas bölgesinde İmar uygulaması yapamıyor, inşaata açamıyorsunuz, Rumlar gelip buraya istedikleri gibi yerleşebiliyorlar. Peki kuzeye geçen bu yüzbin Rum'un oy kullanma yoluyla kısa sürede bu bölgenin idari yapısını güneyinki ile birleştirmelerinin önünde ne engel var? Zamana yayılmış kısıtlar dışında bir şey yok. Bir Yunan milletvekili açıktan söylüyor, Annan Planı uygulanırsa en geç yirmi yıl içinde ada tamamen Rumlara geçer.. Bunca tavizin karşılığında Planda Türkler'e ne verilmektedir? İdari yapılanmada nüfusa oranla ve zaman içinde yok olacak bir eşitlik, ki papadopoulos bunu da reddetmektedir, vs. vs. Oysa gerçekte hem Rumların hem de Türklerin Adanın yönetiminde

hiçbir egemenlikleri söz konusu değildir, ne güvenlik açısından ne de mali açıdan. Papadopoulos ısrarla bunun altını çizerek ve bu planın 'işleri yok' der. Elbette onun temel hedefi Türk Ordusu'nun gitmesi ve Türkiye'nin garantörlüğünün kalkmasıdır ama, kısa vadede asıl tehlike Annan Planıyla gelmiştir. Bunu önlemek üzere AKEL üyesinin bir gün önce Rusya'ya gitmesinin dolaysız sonucu, Annan Planı'na garanti talebi BM konseyde Rusya tarafından veto edilir ve AKEL 'hayır' kararı verir. Gazeteci Denktaş'a mikrofon uzatıyor; *"Allah Rusya'dan razı olsun, bizi tam bir felaketin eşiğinden döndürdü. Dünyada eşi benzeri olmayan Amerikan ve İngilizlerin ahlaksız ve ölçsüz baskılarından kurtarmış, Amerikan ve İngiliz oyununu bozmuştur. Hangi niyetle yapmıştır bilmiyorum, ama sonuç burada bir felaket önlenmiştir"*.. Evet geçici de olsa önlenmiştir. Ta ki AKP, Gümrük birliği anlaşmasıyla Rumları Adanın tamamı adına tanıyınca kadar. Bu Tanıma Annan Planı'nı tarihe gömmüş, Adayı Rumlara ve AB'ye vermiştir. Sonuç budur. Ve müzakerede esas olan sonuçtur. Niyetler, şerhler, itirazı kayıtlar değil, sonuç. Bereket, son kararı TBMM verecektir. Göreceğiz.. Referandumda Türkler evet dedi. Bütün dünya Bravo falan. İlk günler aferinler sırt sıvazlamalar.. vaadler, vaadler... izolasyonlar kalkacak, limanlar havaalanları açılacak vb.. 10 Haziran 2004 Talat, Werhogen'le görüşüyor ve çıkışta, *"her şeyin çok zor olduğu cevabını aldık ve zorlukları tek tek saydılar"* diyor. Bu Talat'ın politik hayatının en mutlu zafer günüdür. Kendisinin 'sözde devlet' dediği, KKTC bitmiştir. Partner olmanın ödülü böyle kapılardan gerisin geri elleri böğründe bomboş geri çevrilmektir. İşte müzakerede politik hak ve çıkar savunuculuğu ile teslimiyetçi vaad satıcılığının arasındaki fark budur. Papadopoulos, tekrar ısıtılan Annan planı için 'isterseniz bir daha hayır diyeyim' demektedir. O plan bir zemin değil olsa olsa bir 'referans' olur demektedir. Kurt bir politikacı, ülke çıkarı, egemenlik, ve rasyonalite, işgören kavramlar bunlardır, hayali bir 'yarın' beklentisi değil. Verheugen aynı tarihli Talatla yaptığı görüşmeden çıkışında, Rumları, tüm Kıbrısın değil kendi dar ulusal çıkarlarını savundukları için AB'ye almakla hata yaptıklarını ifade etmiştir. Bu demektir ki, Talat kendi ulusal çıkarlarını ve egemenliğini savunmadığı için Avrupa tarafından desteklenmiştir. Ve amacını gerçekleştirdiği için de elleri boş bırakılarak ödüllendirilmiştir. Batı budur ve Müzakerenin de ideali budur. Karşı taraf hem senin istediklerini yapacak, hem de bunun için (kendi halkına dürüst davranmadığı için) yine senin tarafından cezalandırılacak. Rasyonel olan budur.

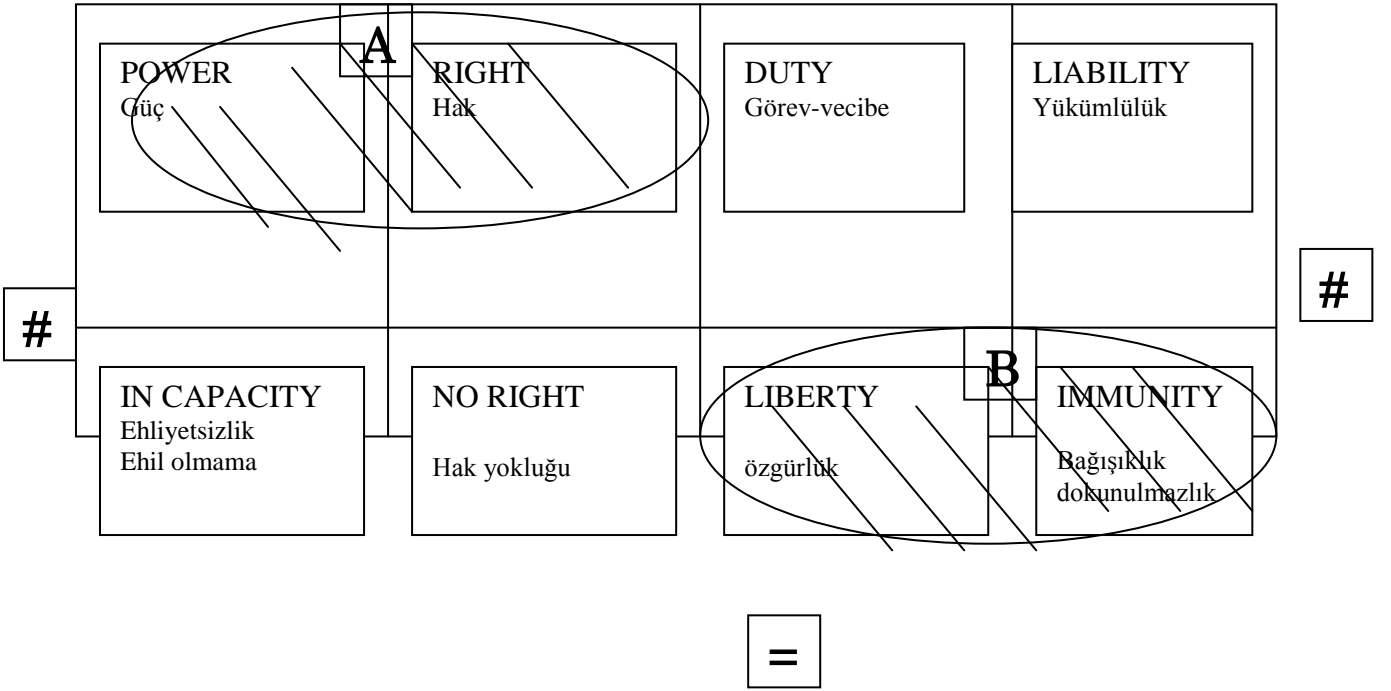
AB: EKONOMİK BİR PROJE MİDİR?

Kıbrıs oyunu, Türkiye için sahneye konan oyunun bir provasıdır, provası olmuştur. 6 Ekim 2004 raporunda Kıbrıs'ın tanınması bir koşul olarak vardır. T. Erdoğan bu raporu yayınından bir saat sonra olumlu ve dengeli bulmuştur. Kasım 2004 başında Brüksel'de AB finansmanı, RAKSOV vakfı 'AB, Türkiye ve Kürtler' başlığıyla iki gün süren bir toplantıda, Türkiye'de mevcut hükümetin tavrı dışında tavır koyan bir iktidar gelirse, müzakereler askıya alınsın talebi aynen korunmuş 17 Aralık zirve kararına girmiştir. Ermenilerin tanınması meselesi her platformda dile getirilmiştir. Vesaire... 1 Mart 2005, Fransız parlamentosu bir karar alıyor. 738 (liberaller, sosyalistler, sağcılar) evet, 65 (komünistler) hayır, ve Türkiye'nin her şeyi başarsa dahi, üyeliğine Fransız halkı referandumla karar verecektir. Bu yasa bugün yürürlüktedir. Aynı kararı daha sonra Avusturya Parlamentosu da aldı. Peki bunca zorluk karşısında hala uğraşıldığına göre, AB projesi ekonomik bir proje midir? Türkiye buna öncelikle ekonomik bir proje olarak bakmış, Türkiye'nin geri kalmışlık zincirini bu projeye

aşabileceği hesabını yapmıştır. Gelineen noktaya bakınca, karşımızda 17 Aralık zirve kararı var. Bu karar ne diyor? AB üç esas üzerine kurulmuştur: emeğin, mal ve hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımı. Türkiye için alınan kararlarda, 1) emeğin dolaşımı kalıcı olarak kısıtlanmıştır. Yani emeğin dolaşımını her ülke süresiz erteleme hakkına sahiptir. AB bu zirve kararında sadece 'emeğin dolaşımı' ibaresiyle yetinmemiş 'insanların dolaşımı' demiştir. Türkler için, üye olunca sadece emeğin değil insanların dolaşımı mümkün değildir. Yani üye olmadığımız şu anki mevcut durum aynen devam edecektir. 2) Türkiye, yapısal fonlar ve tarım fonlarından yararlandırılmayacaktır. Esasen ekonomik durgunluk içinde olan AB'nin yapısal fonları erimiş bulunduğundan böyle bir bütçe de yoktur. Varsa da semboliktir. Öte yandan müzakere dosyalarından biri tarımda standardizasyondur ve bunun için Türkiye'ye yaklaşık 40 milyar ero lazımdır. Bu parayı Türkiye kendisi bulacak. Nasıl? Borçlanarak!...3) Bugün üye olsak 10 milyar ero civarında bir yardım alacağız. Oysa Polonya girdiğinde 'yardım' adı altında 6.5 milyar ero aldı. Fonları da sonuna kadar kullandı. Tarım için aldığı para 40 milyar ero. Biz girersek her yıl katkı olarak, ulusal gelirin. 1.3'ünü, toplam KDV'nin 1.6'sını ve üçüncü ülkelerle ticaretteki gümrük vergilerini AB'ye katkı olarak vereceğiz, ki bu da ortalama 2 milyar ero yapıyor. Fakat 2014 yılında girilirse, AB fonlarının erimiş olması nedeniyle alınacak yardım yıllık 1.6 ile 1.9 milyar ero civarında olacak. Yani yapacağımız katkı ile alacağımız yardım aynı. (bu veriler Bağımsız Sosyal Bilimciler'in raporundan alındı) 4) bütün bu ekonomik manzaraya rağmen müzakerenin 'açık uçlu' olacağını Prodi (anlayalım diye) neredeyse heceleyerek ilan etti. Yine 17 Aralık kararı ve ardından ilan edilen 'müzakere çerçeve belgesi' gereği, müzakere edilecek 35 dosyanın her biri öncelikle uygulamada performans kriterleri ile denetlenecek olumlu rapor verilmesi üzerine her ülke tarafından onaylanacak. Bu prosedür tamamlanmadan o dosya kapatılıp yeni dosya açılmayacak. Manzara bu. Peki 18 Aralık sabahı gazetelerin başlıkları nasıl: Sabah: Avrupa İhtilali/ Akşam: Yeni bir dünya/ Hürriyet: Başardık/ Vatan: Bambaşka bir dönem/ Milliyet: Biz de varız/ Radikal: Kolay gelsin Türkiye/ Türkiye: Restle gelen çözüm vb... fakat TV'de o akşam İsveç Başbakanı şunları söylüyordu: *"Böyle bir şartlı eveti biz olsak kabul etmezdik, ama Türkler kabul ettiler. Avrupa basını Türklere üyeliğin her şeyi başarsalar bile referandumlar nedeniyle mümkün olamayacağına yer verdi ve sevinçli bir dil kullandılar. Anlamadığım şey Türkler'in neden bayram yaptıklarıdır. Galiba algılama zorlukları var"* Evet elin başbakanı bunları söylerken yerden göğe halklıdır. Türklerin gerçekten de algılama zorlukları mı var? Hollanda başbakanı da aynı akşam başka bir kanalda şunları söyledi " *Biz 1999'da da 2002'de de dedik ki, Kopenhag kriterleri dışında koşul yok. Şimdi bir sürü koşul koyduk, bu tutum etik olmadığı gibi hukuki de değil, maç başladıktan sonra kural değiştirdik. Ama kabul ettiler oysa masa başında direnselerdi biz daha önce aramızda konuştuk bu koşulları geri çekecektik, ama direnmediler"*.. Yani rasyonel davranmadılar. Çıkarlarımızı savunmadılar. Türkiye'nin uluslar arası hukuk açısından geçerli anlaşma metinlerini hiçe saydılar vb.. Beklenti ve vaad üzerine duygusal bir tavır koydular ve ülkenin 21. yüzyılını ipotek ettiler. 35 dosya, müzakere başladığında AB diyor ki performans kriterlerim var, uygula, görevim ondan sonra bu dosyayı kapatıp başka dosyaya geçelim. Şimdi bir dosyanın uygulanması için kaynak gerekir. Örneğin çevre standartlarının sağlanması. Avrupa neredeyse son yüzyıl boyunca kendisinin yavaş yavaş ve muazzam kaynak aktararak sağladığı çevre standartları kriterlerini Türkiye nasıl uygulayacak? Bunun için kaynağı nereden bulacak? Sadece yatağındaki bacaların filtreleri için kaç yıldır uğraşıyoruz, 85 milyon dolarlık bacalar nihayet bu yıl

takılacakmış.. Sıradan bir inşaat firmasının çevre standartlarını uygulaması için en az 2 milyon dolar gerekli. Tek bir firma için.. Avrupalılar ormanları koruma mevzuatı gereği çam kullanımını yasaklayarak sıkıştırma malzemeyle mobilya vb. mamul üretiyor. Bu malzemenin fiyatı ile çamın fiyatı arasında tam 10 kat fark var ve bu malzeme sadece ithal edilebilir, standardizasyon bu demek. Ve benzeri 35 dosya için milyarlarca ero borçlanılacak evet ama daha önemlisi bu uyum ya da standardizasyonu hangi şirketler sağlayacak? Batı'nın uluslararası şirketleri. Belki bizimkiler de taşeron olacaktır. Peki AB müzakerelerinin başlamasını en çok kim istiyor? Uluslararası şirketler. Yabancı sermaye akınının müzakerenin başlamasıyla birlikte Türkiye'ye akın edecekleri söyleminin Türkçesi budur. Şunu anlamalıyız: Batı'nın müzakere anlayışında karşılıklı kazanmak, karşılıklı anlaşmak diye bir mevhum yoktur. Sadece kendisi için 'kazanmak' diye bir mevhum vardır. Gerisi ahlakçı bir demagojidir. Şimdi aşağıda literatürde Hohfield çizelgesi olarak bilinen şemaya dikkatle bakalım. Hohfield çizelgesi: (Hukukun temel kuralları kitabından, kitap elimde yok, çizelge eski notlarımdan kalma)

=

Burada alt ve üst kolonlar birbirinin zıddıdır. Taraflardan biri güçlüyse diğeri, güçlünün tersi güçsüz değil, zıttı ehliyetsizdir. Yani hareket kabiliyeti yoktur ve vasiye ihtiyacı vardır. Birinin hakkı varsa, diğeri, haksız değil, hak yokluğuna maruzdur, birinin yapacağı görevleri varsa diğerin özgürlüğü, biri bir şeyden dolayı yükümlüyse diğeri bağımsızdır yani dokunulmazlığı vardır. Bir müzakere sonucu oluşan yazılı metinlerde taraflar kendilerini rasyonel ve doğal olarak taramalı A ve B bölgelerinde tutmak isteyecektir. Bütün müzakere süreci bu sonuca ulaşmak için yapılan bir savaştır. Bugüne dek Türkiye'nin imza attığı tüm metinler Türkiye'yi *bir şeyden dolayı bir şeyle yükümlü kılan* metinlerdir.

Ehliyetsiz ve hak yokluğu durumunda bırakan metinlerdir. İmzalanan bir tek metin yoktur ki, AB'ni ya da GKRY'ni bir görevi yapmaya mecbur etsin, bir yükümlülük yüklesin, hak yokluğuna maruz bıraksın ya da ehliyetsiz kılsın. Tek bir örnek gösterilemez. AB tüm vaadlerinde kendini taahhüt altına sokmamıştır. Tüm vaadleri müeyyidesi olmayan vaadlerdir. Bu yüzden de sürekli vaadlerinin tersine uygulamalar içinde olmuştur. Biz de ona bu nedenle 'çifte standartçı', 'iki yüzlü' demişizdir. AB sürekli olarak kendini çizelgedeki taramalı A ve B bölgelerinde tutmuş diğerleri de Türkiye'ye kalmıştır. Yani sonuç, Türkiye kendini köşeye tam anlamıyla sıkıştırmıştır.

Anlaşmalardan sonra durmadan o anlaşmalarla ilgili uygulama prosedürleri icat etmek Avrupa'nın en sık kullandığı taktiktir. Müzakere çerçeve belgesi de, Tam 17 Aralık kararıyla iş bitti dendiği noktada hevesleri kursaklarda bırakan bir taktiğin örneğidir. Hem 17 Aralık kararlarına hem de bu belgeye göre 3 Ekim 2005'te başlayacağı ilan edilen müzakere sürecinin her bir dosyasının, birliğin 25 ülkesi tarafından onaylanması zorunluluğu vardır. Bu onay mekanizmasının o dosya ile ilgili tek tek her ülkenin çıkarlarının kabul edilmesine bağlı olacağı açıktır. Ortada şöyle bir soru vardır, inşaat ve müteahhitlikle ilgili vb. bir konuda tek tek 25 ülkenin çıkarlarını kabul ettiğiniz takdirde, o konu ile ilgili olarak Türkiye'nin çıkarlarının nasıl korunacağına bir yanıtı var mıdır? Bir konu düşünün ki, 25 ülkenin o konudaki çıkarlarını taviz olarak kabul ediyorsunuz, o zaman size ne kalır? Ve neden bunu yapıyorsunuz, uluslar arası şirketlerin çıkarı çok açık. 35 dosya ile ilgili milyarlarca ero'luk bir iş portföyü ve seksen milyonluk bir pazar? Peki Türkiye'nin çıkarı nedir? Gerçekleşmesi öteki halkların referandumuna bağlı, belirsiz bir beklenti. Yani siz peşin veriyorsunuz onlar veresiye, 15-20 yıl sonra üye olacaksınız beklentisi için mi? Bu 'rasyonel' bir yanıt değildir. Müzakere çerçeve belgesinin bu maddesinin kabulünün hiçbir izahı yapılamaz. Mutlak anlamda yapılamaz ve böyle bir müzakere olamaz. Çerçevesi bu olan bir müzakere, müzakere değil, hangi koşulları içereceği dikte edilen bir teslim sözleşmesidir. Üstelik böyle bir müzakerenin başlaması için bile verilecek en küçük taviz Kıbrıs olacaktır. Müzakere başlayacaktır, ama sanırım hiçbir zaman ve hiçbir şekilde bitmeyecektir. Bunun bitmesini sanırım iki taraf da istemeyecektir. Türkiye Batı'nın kapısında bir sömürge olarak bekleme kaderini yaşayacaktır. Rasyonalizmi (buyuran ve boyun-eğen ikilisini) öğrenmesinin bedeli budur.

AB: POLİTİK BİR PROJE MİDİR?

Bu projeyi ekonomik olarak savunamayan güçler onu politik olarak savunuyor olabilirler.

Ancak burada ikili bir politik tartışma platformunun olduğu görülmelidir; birincisi formel politik literatüre ait bir tartışmadır; Örneğin AB' projesi bir 'Avrupalılık' ya da 'Avrupa anayasal yurttaşlığı' üst kimliği altında ulus devlet yurttaşlıklarının bir alt kimlik olarak yer alması yoluyla bir tür siyasi federalizm mi olacaktır? Ki bu ancak ulus devlet egemenliklerinin (geniş ölçüde) devrini gerektirir. İzlendiği kadarıyla bu yolda gidiliyor idi, ta ki, Fransa ve Hollanda'nın anayasayı reddetmelerine kadar. Anayasanın reddi üzerine Avrupa'da yeni bir durum ortaya çıkmıştır, Ulus devlet yurttaşlıklarının bir üst kimlik olarak korunduğu bir konfederalizm. Yani ulus-devlet egemenlikleri devredilmiyor ancak ekonomik, mali ve güvenlik alanlarında bir üst yapı şekillendiriliyor. Oysa AB' projesi bu değildi. Nitekim son zamanlarda Fransa'da anayasa referandumunu tekrarlama tartışmaları hız kazanmış durumda. Bu anlamda Fransa'nın kendi halkına Türkiye'nin üyeliğini engelleme sözü karşılığında AB siyasi birliğini kurtarmak üzere anayasa referandumunu tekrarlatmayı ve evet almayı garantilemesi rasyonel bir politika

değişikliğidir. Burada Türkiye'nin AB'nin geleceğini kurtarmak üzere bir malzeme olarak gördüğü işlev son derece önemlidir. Ve Avrupalı liderlerin bu malzemeyi ellerinden kaçırmak istememeleri de son derece anlamlıdır. Dolayısıyla 3 Ekim'de müzakerenin başlaması ile, AB siyasi geleceğinin kurtarılması bire bir örtüşmektedir. Kullanabilen bir 'taraf' olsaydı Türkiye'de, bu başlı başına ve çok önemli bir 'koz'du ve 'Müzakere çerçeve belgesi'nin koşullarını değiştirmek üzere kullanılabilirdi. Ne yazık ki bu umuda kapılmamız için en ufak bir gösterge bile yok. Türkiye açısından sorun, Türkiye gerçekten üye olmak istemekte midir? Eğer evetse ulus devlet egemenliğini (hangi ölçüde) devretmeyi hangi hükümet üstlenebilecektir? Türkiye uniter bir devlettir, benim de katıldığım bir görüş olarak uniter varlığını sürdürmelidir. Uniter yapıdan, uniform bir yapıyı anlamamak gerekir. Uniter devlet, kültürel hakların, bir kolektiviteye, ya da bir cemaate devrini öngöremez, bu haklar bireyler özelinde nihayetine dek kullanılabilir. Bu nedenle demokratik cumhuriyet tanımı, Türkiye' demokrat ve solcularının öteden beri özlemini çektikleri bir yapıdır. Ama bu yapı teorik olarak zaten vardır. Türkiye İslamcı bir cumhuriyet ya da sosyalist bir cumhuriyet değil her zaman demokratik bir cumhuriyet olmuştur. Ne var ki bütün sorun despotik ve bürokratik yapının uniter sözcüğünü uniform anlamında içselleştirmiş olmasından (ve hatta bunu Türk etnik kimliğine indirgemiş olmasından kaynaklanmıştır. Oysa uniter yapıda birçok etnik ya da dini kimlik bulunabilir ama yurttaşlık, 1924, 60 ve 82 anayasalarında hiç değişmeden varlığını sürdüren anayasal yurttaşlığa dayanır. Bu etnik, dini ya da başka bir aidiyet temelinde değil politik yurttaşlıktır. Demokratik cumhuriyetten Öcalan takipçileri kendilerince bir 'gevşek federasyon' anlamı çıkarabilirler. Oysa uniter devlet buna izin veremez. O zaman Avrupa birliği üyeliği ile bu uniter yapı nasıl bir arada olacaktır? En temel sorun budur. Eğer AB üyeliği bu uniter yapının parçalanmasını getirecekse, adı ne olursa olsun, gevşek ya da benzeri bir cemaatleşme durumunda, bu oluşum bizim coğrafyamızda, Genişletilmiş Orta Doğu Projesinin realizasyonundan başka hiçbir sonuca ulaşmayacaktır. Dolayısıyla ABD'nin Türkiye'nin AB üyeliğini neden ısrarla istediği sorusu da giz olmaktan kısmen çıkar.

Politik tartışmanın ikinci yönü, ideolojik-politik bir iklim tartışmasıdır. AB'nin bir demokratikleşme ve sivilleşme projesi olup olmadığı sorunu. Ve Türkiye'nin demokratikleşmesi ve sivilleşmesinin AB'ye eklenmekle, AB tarafından sağlanacağı beklentisi ya da umudu.. Bu tercih demokrasi kavrayışı ve tercihi ile doğrudan ilintilidir. Eğer demokrasiyi batı modernitesi içinde hukuksal düzenlemeler ve "batı standart değerleri" ile sağlanacak bir özgürlük ve eşitlik ortamı olarak anlıyorsanız, AB'yi demokratikleşmede bir umut olarak görebilirsiniz. Ama burada çok temel bir sorun vardır: Bu tercih bir alt insan üst insan ayırımına dayanır. Hukuku ve standartları koyan bir akıl (elit) vardır ve bunlara uyan bir halk, teba ya da köle vardır. Bu yüzden Batı projeleri jakoben projeleri olmuştur. Fransız devrimi, Rus devrimi ve Atatürk devrimleri böyle jakoben elit projeleridir. AB projesi de bu anlamda neresinden bakılırsa bakılınsın bir elit projesidir. Farkında olunacağı gibi bu tartışma burada ele alınması mümkün olmayacak genişlikte ve derinlikte bir tartışmadır. Çünkü demokrasiyi böyle idealize edilmiş kurallar ve yaptırımlar demeti olarak hayatın dışından tanımlayıp halklara dayatmak sol (hele de sosyalist) bir tercih olamaz. O yüzden demokrasiden anlaşılan halkın gündelik yaşamında insanlar arasında mevcut ve yürürlükte olan değerler neler ise onlar o halkın demokrasi anlayışını tarif eder ve onların demokrasisi odur. Bu nedenle çoğu yerde tekrarladığım gibi bir halk ancak olduğu hal ne ise odur, olacağı da, olduğu haldeki kapasitelerinin ve yeteneklerinin cisimlenişinden başka bir şey değildir.

Gideceği yer kudretinin limitleridir. İşte tam da bu noktada sivilleşme dediğimiz şey, mevcut bireyin mevcut değerlerinin değerini değerlendirme meselesinden başka bir şeye işaret etmez. Bu noktada demokratikleşme ile sivilleşme ve birey oluş projeleri örtüşür. Görüleceği üzere iki farklı demokrasi tercihi var, birisi olayı ideal hukuk kuralları ve standart değerlere uyum meselesi olarak görüyor, ki bizdeki karşılığı liberal elit zümrenin tercihidir bu, ikincisi de, doğrudan mevcut değerlerin değerinin değerlendirmek temelinde bireyoluşla sivilleşmeyi amaçlayan bir yaşayan demokrasi. Birincisindeki sivilleşmenin öteki yüzünün şiddet olduğunu söylemeye gerek yok. Demokrasi orada, kurumlar, kurallar ve yapıların dayattığı bir şiddettir, ikincisinde ise özgür bir birlikte yaşama iradesidir. Demokrasinin hukuk ve 'değerler bütünü' olup olamayacağı tartışması, Marx'ın burjuva hukuk analiz ve eleştirilerinden, günümüz liberal hukuk felsefecilerine (J. Rawls, R. Noick, A. Machintire, C. Taylor vb.) dek götürülecek bir tartışmadır. Demokrasinin mevcut değerlerin değerini değerlendirme süreci olarak bireyoluşun inşası olup olmadığı tartışması da, Marx'ın yabancılaşma ve fetişizm analizlerinden, günümüz onto-politik tartışmalarına (Althusserci okul, post yapısalcı okul, yapısökümcü okul, post marksizm vb.) dek götürülecek bir tartışmadır. Oysa bu yazının limitlerini çoktan aştığının, yazarı da okuru da farkında...

Kaynaklar

James. A. Wall, Jr (1985), *Negotiation: Theory and Practice*, Scott, Foresman and Company, London.

David A. Lax and J. K. Sebenius (1986), *The Manager as Negotiator*, The Free Press, New York

Elizabeth M. Christopher and Larry E. Smith (1991), *Negotiation Training; Strategies, Tactics and Manoeuvres*, Kogan Page Limited, London.

<http://www.bagimsizsosyalbilimciler.org> "2005 başında Türkiye'nin Ekonomik ve Siyasal Yaşamı Üzerine Değerlendirmeler"